

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

на тему: «Удосконалення управління фінансовими ресурсами суб'єкта
господарювання»

Виконав: здобувач 2 курсу, групи Ф-23м
спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
Рижанкова Ольга Ігорівна

Керівник: д.е.н., проф., Турило А. М.

Рецензент: д.е.н., доцент, Кашубіна Ю. Б.

Кривий Ріг

2024

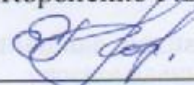
Криворізький національний університет

Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Спеціальність 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри ФСГІР
доцент Короленко Р.В.

« 05 » листопада 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу здобувачу

Ритсанковій Ользі Горівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання

керівник роботи д.е.н., проф. Турчило А.М.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по КНУ від « 5 » листопада 2024 № 612с

2. Строк подання здобувачем закінченої роботи 06.12.2024р.

3. Вихідні дані до роботи фінансова звітність, інтернет джерела, зокрема офіційні сайти законодавчої влади.

4. Зміст кваліфікаційної (магістерської) роботи:

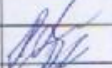
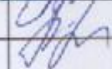

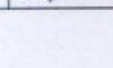
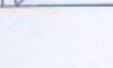
Розділ 1 Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємства

Розділ 2 Загальний фінансово-економічний аналіз і система управління фінансовими ресурсами ПАТ «Арсенорітмад

Розділ 3 Шляхи удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «Арсенорітмад Кривий Ріг»

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, рисунки.

6. Консультанти розділів роботи

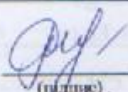
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис/Дата			
		завдання видав		завдання прийняв	
1 розділ	д.е.н., проф. Турчило А.М.		30.08.		09.09.
2 розділ	д.е.н., проф. Турчило А.М.		09.09.		14.10.
3 розділ	д.е.н., проф. Турчило А.М.		14.10.		02.11.

7. Дата видачі завдання 30.08.2024 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Співбесіда зі здобувачем за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури, підготовка апробації	02.07.2024	вик.
2	Збір практичного матеріалу до випускної роботи	12.08 - 07.09.2024	вик.
3	I атестація 1 розділ кваліфікаційної роботи	12.09.2024	вик.
4	II атестація 2 розділ кваліфікаційної роботи	18.10.2024	вик.
5	III атестація 3 розділ кваліфікаційної роботи, реферат, вступ, висновки, література та додатки	07.11.2024	вик.
6	Перевірка роботи на наявність/відсутність академічного плагіату	18.11-06.12.2024	вик.
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи, підготовка демонстраційних листів та презентації. Отримання відгуку, рецензії	02.12-10.12.2024	вик.
8	Попередній захист роботи	11.12.2024	вик.
9	Допуск кваліфікаційної роботи до захисту зав. кафедрою ФСГІР	13.12.2024	
10	Публічний захист кваліфікаційної роботи	18.12.2024	

Здобувач

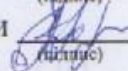

(підпис)

Риченкова Д.Т.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Турчило А.М.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 79 с., 14 табл., 14 рис., 86 джерела, 7 додатків.

Об'єкт дослідження - система управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання.

Предмет дослідження - менеджмент фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМітталКривий Ріг».

Мета роботи - визначення напрямків удосконалення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання.

Методи дослідження - методи теоретичного узагальнення та порівняння; системний підхід; статистичний та фінансовий аналіз. Додатково використовувались метод графічного аналізу, прогнозованих характеристик, індуктивного дослідження, угруповання, порівняння, використання комп'ютерних технологій Microsoft Word, Microsoft Excel тощо.

Основні результати дослідження:

- розглянуто теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємства, а саме сутність та класифікацію фінансових ресурсів підприємства, систему управління фінансовими ресурсами підприємства, нормативно-правове та інформаційне забезпечення щодо управління фінансовими ресурсами підприємств;
- проведено загальний фінансово-економічний аналіз діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», аналіз фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», оцінку системи управління фінансовими ресурсами підприємства;
- наведено пропозиції щодо удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «АрселорМітталКривий Ріг».

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, АНАЛІЗ, УПРАВЛІННЯ, НОРМАТИВИ, ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	6
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства	9
1.2 Система управління фінансовими ресурсами підприємства	16
1.3 Нормативно-правове та інформаційне забезпечення щодо управління фінансовими ресурсами підприємств	23
2 ЗАГАЛЬНИЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ І СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	28
2.1 Загальний фінансово-економічний аналіз діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	28
2.2 Аналіз фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	39
2.3 Оцінка системи управління фінансовими ресурсами підприємства	45
3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	50
3.1 Закордонний і вітчизняний досвід управління фінансовими ресурсами підприємства	50
3.2 Пропозиції щодо удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «АрселорМітталКривий Ріг»	58
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Активізація військових дій на території всієї України, невизначеність та кардинальні зміни в зовнішньому середовищі стали невід'ємними умовами, в яких вимушені здійснювати свою діяльність вітчизняні підприємства. Значна кількість суб'єктів господарювання у деяких регіонах України опинилися на межі припинення своєї діяльності через втрату ринків збуту та невиконання контрактів, пов'язаних з експортом продукції, відсутністю можливості логістичного сполучення всередині країни, через часті руйнування виробничих потужностей внаслідок обстрілів тощо. Поточний стан української економіки вимагає від підприємств надшвидкого оперативного реагування на такі зміни, пошуку шляхів ефективного використання фінансових ресурсів через впровадження системи адаптивного управління тощо. В таких умовах формується потреба у пошуку оптимального балансу та пропорції між власним та позиковим капіталом, визначення обґрунтованих напрямків інвестиційного направлення фінансових ресурсів підприємства, щоб забезпечити необхідний рівень прибутку та сформуванню основи для подальшого розвитку підприємства.

Таким чином, відмічаємо, що для вітчизняних підприємств в сучасних умовах вирізняється своєю актуальністю питання пошуку напрямків удосконалення управління фінансовими ресурсами.

Безперечно вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад щодо визначення сутності фінансових ресурсів, а також процесів їх формування та використання зробили такі економісти, як Аранчій А.І., Білик М.Д., Бланк І.О., Василик О.Д., Зеліско А.М., Коробов М.Я., Лахтіонова Л.А., Меренкова Л.О., Опарін В.М., Поддєрьогін А.М., Родіонова В.М., Філімоненков О.С. та інші. У свою чергу, зазначені автори не акцентували увагу на можливих напрямках управління фінансовими ресурсами промислових підприємств в умовах воєнного стану, що на сьогодні є необхідним для України.

Метою роботи є визначення напрямків удосконалення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. Відповідно до вказаної мети в роботі було визначено наступні завдання:

- розкрити сутність та класифікацію фінансових ресурсів підприємства;
- визначити систему управління фінансовими ресурсами підприємства;
- узагальнити нормативно-правове та інформаційне забезпечення щодо управління фінансовими ресурсами підприємств;
- надати загальний фінансово-економічний аналіз діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- провести аналіз фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- надати оцінку системі управління фінансовими ресурсами підприємства;
- дослідити закордонний і вітчизняний досвід управління фінансовими ресурсами підприємства;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «АрселорМітталКривий Ріг».

Об'єктом дослідження в роботі виступає система управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, предметом дослідження – менеджмент фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМітталКривий Ріг».

Методологічною базою роботи є загальнонаукові методи дослідження, використання яких дозволило досягти відповідних результатів: методи теоретичного узагальнення та порівняння застосовувалися для уточнення понятійного апарату фінансових ресурсів та їх менеджменту; системний підхід використовувався для вивчення теоретичних підходів до визначення послідовності етапів аналізу фінансових ресурсів; статистичний та фінансовий аналіз застосовувалися для оцінки стану, структури та ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві, а також для зіставлення фактичних даних звітного та попереднього років. Додатково використовувались метод графічного аналізу, прогнозованих характеристик, індуктивного дослідження, угруповання, порівняння тощо.

Теоретичною та методичною основою дослідження стали основні положення економічної теорії, наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, що стосуються процесу формування та планування фінансових ресурсів підприємств, а також законодавчо-нормативні акти України та звітні дані досліджуваного підприємства. Обробка інформації, а також побудова графіків і діаграм виконувалися з використанням персонального комп'ютера та математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Office.

Апробація результатів дослідження:

1. Рижанкова О. І., Турило А.М. Теоретико-методичні аспекти щодо удосконалення сутності категорії «фінансові ресурси підприємства». Управління бізнес-процесами підприємств у контексті індустрії 4.0: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. пам'яті почесного проф. ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України Миколи Григоровича Чумаченка, м. Тернопіль, 11 жовтня 2024 р. Тернопіль, 2024.
2. Рижанкова О. І. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання. Журнал «Економіка. Фінанси. Право». Київ, 2024. №10. С. 8-10.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства

Сучасні ринкові умови господарювання та активізація підприємницької діяльності потребують нових підходів щодо формування, розміщення та використання фінансових ресурсів.

У розглянутій літературі на сьогодні відсутня уніфікована єдина думка щодо визначення фінансових ресурсів, їх змісту та ролі у відтворювальному процесі. Багато визначень, що подаються в словниках та науковій літературі не відповідають сутності фінансових ресурсів або розкривають її не повністю.

Поддєрьогін А.М. вважає, що «фінансові ресурси – це грошові засоби, які є в розпорядженні підприємства, а саме грошові фонди, а також частина грошових засобів в не фондovій формі» [66].

І. Зятковський вважає, що фінансові ресурси – це грошові фонди цільового призначення, сформовані у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, створеного на підприємстві, якими воно володіє і розпоряджається на правах власності або повного господарського відання, а також використовує на статутні потреби [40].

Отже, фінансові ресурси держави можна трактувати як сукупність грошових коштів та доходів, що збираються через податкові платежі, прибутки державних підприємств, кредити та інші джерела. Вони використовуються для забезпечення основних функцій держави, таких як фінансування соціальних проєктів, економічне зростання та управління державними справами. Як зазначають дослідники [5, 6], ці ресурси є базою для успішного втілення економічної стратегії держави та задоволення соціальних потреб громадян.

Таким чином, деякі дослідники ототожнюють фінансові ресурси з капіталом, а іноді навіть підмінюють одне поняття іншим.

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика терміну «фінансові ресурси»

№ з/п	Автори	Запропонована характеристика терміну
1	Балабанов І., Балабанов А, Бланк І.	«Фінансові ресурси підприємства - це кошти, які перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання. Ці кошти формуються з метою фінансування розвитку підприємства у майбутньому.» [1]
2	Буряковський В. В., Зятковський І. В., Юрій С. І.	«це грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту, національного доходу і використовуються для здійснення поставлених цілей підприємства» [8], [82]
3	Белоліпецький В., Васківська К.	«в умовах ринкової економіки фінансисти частіше використовують поняття «капітал», який для фінансиста-практика є реальним об'єктом, на який він може постійно впливати з метою формування нових джерел доходів для компанії. Капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів». [10]
4	Гриньова Г., Коюда В., Кірейцев Г., Коваль Н.І.	«принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси завжди більші або дорівнюють капіталу підприємства. Якщо ж «фінансові ресурси» дорівнюють «капіталу», це свідчить про відсутність у підприємства будь-яких фінансових зобов'язань». [21], [43]
5	Колчина Н.	«це сума власних грошових доходів і надходжень із зовні (залучені і позикові кошти), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва» [48]
6	Опарін В., Григорчук А., Литвин Л.	«фінансові ресурси є сукупність коштів, інвестованих в основні та оборотні засоби підприємства.» [58]
7	Філімоненков А., Рогоза М.	«це грошовий капітал, інвестований у підприємство для отримання доходів і прибутку. Це можна пояснити тим, що сьогодні поняття «фонди» (як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства) поступово замінюється терміном «капітал». [71]
8	Ярошевська О., Романенко О.	Це «грошові накопичення та доходи, які формуються в процесі розподілу та перерозподілу виручки й прибутку, концентруючись у відповідних фондах для забезпечення безперервного розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб». [72]

Узагальнення представлених вище підходів до розкриття сутності поняття «фінансові ресурси» дозволяє нам зробити висновок про неповне розкриття певних аспектів даного терміну.

На наш погляд, необхідно більш предметно брати до уваги сутність і особливості фінансової діяльності підприємства. Нижче представлено авторське бачення трактування поняття «фінансові ресурси підприємства».

Фінансові ресурси підприємства – це грошові кошти, що пов’язані та відображають безпосередньо сутність фінансової діяльності підприємства, перебувають у його розпорядженні, авансуються із відповідних фінансових джерел, формують власний і позиковий капітал, мають у залежності від умов господарювання оригінальну структуру і специфічні фінансові завдання розвитку підприємства.

Фінансові ресурси підприємства включають як його грошові фонди, так і окремі грошові кошти, що не входять до складу фондів (Рис. 1.1). Вони доступні для використання підприємством і можуть бути спрямовані на розвиток виробництва, підтримку активів у не виробничій сфері або формування резервів тощо.

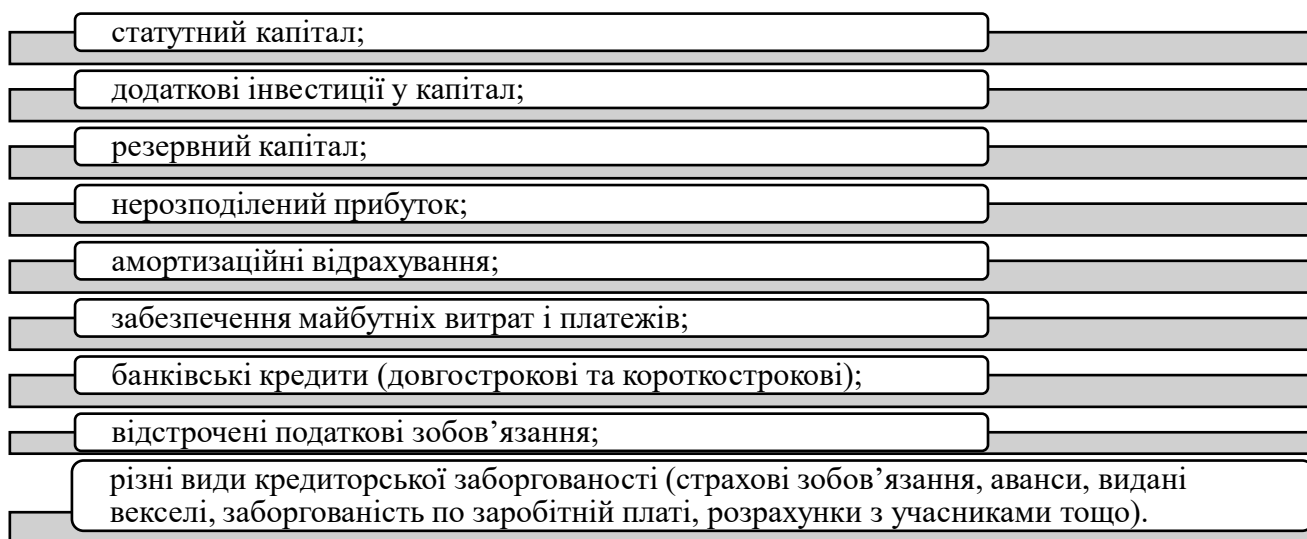

Рисунок 1.1 – Основні компоненти фінансових ресурсів

Таким чином, фінансові ресурси підприємства складаються з різноманітних джерел фінансування, які забезпечують його стабільне функціонування та розвиток. Кожен з цих компонентів відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової гнучкості та здатності підприємства ефективно

реагувати на зміни ринкових умов. Різні підходи до класифікації фінансових ресурсів в економічній літературі дозволяють сформулювати уточнене визначення: фінансові ресурси підприємства – це кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства, які можна класифікувати за такими критеріями: за їх видами та складом, а також за джерелами їх виникнення (формування), за етапами формування; за використанням; за формою реалізації тощо.

Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є власні та залучені кошти (Рис. 1.2). Власні фінансові ресурси формуються за рахунок власних джерел фінансування [82]. Вони утворюються уже під час організації підприємства при формуванні його статутного капіталу.

Власні	Позикові	Залучені
Частина прибутку, що направлена на виробничий розвиток; Амортизаційні відрахування; Доходи від реалізації основних засобів; Частина залишків оборотних активів, яка іммобілізується; Емісія цінних паперів	Довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси; Цільовий державний кредит, який направлений на конкретний вид інвестування; Лізинг	Вклад вітчизняних та іноземних інвесторів (грант, безоплатна фінансова допомога)

Рисунок 1.2 - Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємство збільшує власні фінансові ресурси за рахунок отриманих доходів і прибутків. Такі фінансові ресурси називають власними внутрішніми фінансовими ресурсами. Водночас підприємство може залучати фінансові ресурси через емісію акцій, отримання дотацій, субсидій, дивідендів, а також відсотків на цінні папери інших емітентів [63]. Ці фінансові ресурси називають власними зовнішніми фінансовими ресурсами. Часто підприємству не вистачає власних фінансових ресурсів, тому воно звертається до фінансового ринку для залучення додаткових коштів у вигляді банківських кредитів, доходів від випуску облігацій, інших видів цінних паперів, а також кредиторської заборгованості. Ці фінансові ресурси називаються залученими і формуються за рахунок зовнішніх джерел фінансування.

Існують також і інші класифікаційні ознаки фінансових ресурсів підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Окремі класифікаційні ознаки фінансових ресурсів

Ознака класифікації	Види та характеристика
За етапами формування	-початкові – ті, з якими підприємство починає свою діяльність (статутний капітал); -набуті (прирощені) – отримані в процесі діяльності підприємства;
За використанням	- матеріалізовані фінансові ресурси, які вкладені в основні засоби, запаси, виробництво, готову продукцію та інше; - матеріальні ресурси, що інвестовані в основні засоби, запаси, незавершене виробництво тощо.
За формою реалізації	- грошові ресурси (грошові кошти та їх еквіваленти); нематеріальні ресурси (інвестовані в нематеріальні активи); - фінансові ресурси (вкладені у фінансові активи).

Фінансові ресурси підприємства використовуються для придбання основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних запасів, а також для покриття витрат на виробництво і збут продукції, таких як виплата заробітної плати, сплата податків, орендна плата, страхові внески тощо [63]. Зрозуміло, що обсяг виробництва, технічне, трудове і матеріальне забезпечення підприємства, а також його соціально-економічний розвиток залежать від розміру, складу та структури фінансових ресурсів підприємства.

Для ефективного функціонування підприємства важливе значення має визначення оптимальної потреби у фінансових ресурсах, забезпечення структури, джерел їх формування та обґрунтованих напрямків їх використання. Одним з найважливіших завдань фінансових служб підприємств є саме пошук ефективних джерел формування фінансових ресурсів, оптимізація їх структури та напрямків інвестування, як показує Рис. 1.3.

Фінансові ресурси є економічною основою діяльності підприємства, що дозволяє забезпечувати: інвестиції в оновлення матеріально-технічної бази;

повне або часткове формування оборотних виробничих фондів і фондів обігу; підготовку та перепідготовку персоналу; фінансування соціальних потреб працівників; матеріальне стимулювання; покриття збитків, пов'язаних з виробничими ризиками, а також збитків від стихійних лих, які не були відшкодовані страховими органами; відкриття та забезпечення власним капіталом дочірніх підприємств; реалізацію інвестиційної діяльності [45].

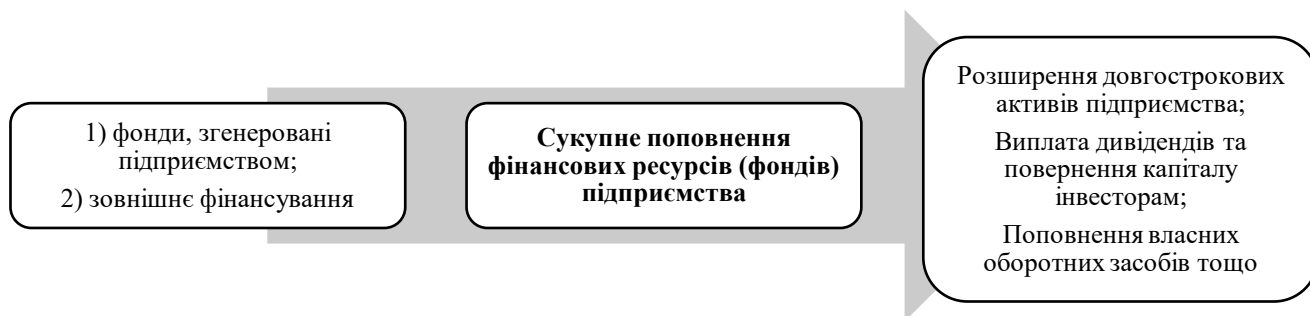

Рисунок 1.3 - Загальна модель ланцюгового формування та використання фінансових ресурсів підприємства

Величина фінансових ресурсів та ефективність їх використання безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства, включаючи його фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність і кредитоспроможність. Фінансові ресурси підприємства, основною формою яких є фонди грошових коштів, мають такі характерні риси [52]:

1) Цільова спрямованість – кожен фонд створюється для конкретної мети, має чітко визначені напрями використання, а в багатьох випадках – джерела формування;

2) Динамічність – кошти, що акумулюються у фондах, знаходяться у постійному русі, тобто фонд регулярно поповнюється новими надходженнями, а кошти використовуються за призначенням;

3) Кожен фонд має правову основу, що закріплена у вигляді законів, указів, постанов та інших нормативних документів.

Фінансові ресурси підприємства постійно перебувають у русі, забезпечуючи всі етапи розширеного відтворення. Безперервна та послідовна зміна функціональних форм фінансових ресурсів відображає сутність їхнього

кругообігу, завдяки якому забезпечується повернення авансованих фінансових інвестиційних джерел з певним приростом. Формування фінансових ресурсів відбувається під час створення підприємств та реалізації їх фінансових відносин у процесі господарсько-фінансової діяльності. При заснуванні підприємства джерела формування фінансових ресурсів визначаються формою власності, на основі якої підприємство створюється. Усі такі внески утворюють статутний капітал, що акумулюється в статутному фонді новоствореного підприємства. Таким чином, статутний капітал представляє собою сукупну вартість активів, зафіксовану в установчих документах, яка є внеском власників у капітал підприємства (Додаток А).

У процесі подальшої діяльності підприємства можуть поповнювати свої фінансові ресурси за рахунок додаткових власних джерел, залучених та позикових коштів (Табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Джерела поповнення фінансових ресурсів

№ з/п	Вид	Характеристика
1	Власні ресурси	1.1 при заснуванні (є основою статутного капіталу); 1.2 додаткові власні фінансові ресурси: - резервний капітал (сума резервів, створених за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства відповідно до чинного законодавства або установчих документів) [52], - додатковий вкладений капітал (сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість), -інший додатковий капітал (сума дооцінки необоротних активів, вартість активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу), - нерозподілений прибуток (частина прибутку, яка залишилася на підприємстві і реінвестована в його господарську діяльність) [52], цільове фінансування (цільові надходження, отримані з бюджету) тощо.
2	Залучені фінансові ресурси	Це кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, в тому числі поточні зобов'язання підприємства з розрахунків в різних видових формах, а саме: сума авансів, які надходять в компанію від юридичних і фізичних осіб в рахунок подальших поставок продукції, виконання робіт або надання послуг; сума заборгованості підприємства по всіх видах платежів до бюджету, включаючи податки, що утримуються з доходів працівників; заборгованість по внесках до позабюджетних фондів; заборгованість підприємства по виплаті дивідендів його засновникам; сума векселів, які видало підприємство постачальникам, підрядчикам тощо. [52]
3	Позикові фінансові ресурси	Як довгострокові, так і короткострокові банківські кредити, а також інші довгострокові фінансові зобов'язання, пов'язані із залученням позикових коштів, на які нараховуються відсотки, та інші види зобов'язань. [63]

У процесі формування фінансових ресурсів підприємства важливу роль відіграє структура джерел фінансування. Збільшення частки власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємства. У той час як висока частка залучених коштів ускладнює фінансове управління, оскільки вимагає додаткових витрат на сплату відсотків за кредити, дивідендів на акції, доходів за облігаціями, знижує ліквідність балансу та підвищує фінансовий ризик [12]. Тому раціональна оцінка доцільності залучення додаткових фінансових ресурсів є важливою складовою фінансового менеджменту підприємства.

Таким чином, розмір, структура та склад фінансових ресурсів підприємства тісно пов'язані з обсягами виробництва та його ефективністю. Водночас величина фінансових ресурсів підприємства безпосередньо впливає на його виробничий розвиток і соціально-економічний прогрес. Наявність фінансових ресурсів та їх ефективне використання визначають фінансову стабільність підприємства. За умов ринкової економіки пошук фінансових джерел для розвитку підприємства та забезпечення ефективного інвестування фінансових ресурсів набуває особливої уваги, створюючи нагальну потребу у впровадженні ефективної системи управління фінансовими ресурсами підприємства.

1.2 Система управління фінансовими ресурсами підприємства

Ефективність роботи кожного підприємства багато в чому залежить від повної і своєчасної мобілізації фінансових ресурсів і правильного їх використання для забезпечення нормального процесу виробництва і розширення виробничих фондів. В зв'язку з цим для кожного підприємства важливе значення має правильна організація фінансової роботи та формування системи управління фінансовими ресурсами. Управління фінансовими ресурсами підприємства, особливо промислового підприємства, є системою взаємопов'язаних економічних дій, які направлені на встановлення об'ємів фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення планових показників

економічного і соціального розвитку підприємств, здійснення контролю за їх цільовим і ефективним використанням. Завданнями системи управління фінансовими ресурсами підприємства визначаємо наступні (Табл. 1.4).

Система управління фінансовими ресурсами підприємства включає в себе фінансове планування та прогнозування, оперативну фінансову роботу, а також аналіз і контроль фінансової діяльності підприємств. Фінансове планування передбачає складання фінансових планів і інших фінансово-економічних розрахунків за визначенням витрат і джерел покриття по різних сферах діяльності підприємства.

Таблиця 1.4 - Завданнями системи управління фінансовими ресурсами

№ з/п	Характеристика	Сутність
1	Збільшення фінансових ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> - мобілізація фінансових ресурсів в необхідному розмірі для забезпечення процесу виробництва і розширення виробничих фондів за планом; - бюджетування, фінансові плани, прогнозування доходів і витрат, що дозволяє підприємству досягати стратегічних цілей; - оптимізація структури капіталу: визначення оптимального співвідношення власних і залучених коштів для забезпечення мінімізації вартості капіталу при одночасному зниженні фінансових ризиків; - формування довгострокової фінансової стратегії для сталого розвитку і конкурентоспроможності на ринку.
2	Фінансові показники	<ul style="list-style-type: none"> - визначення додаткових або альтернативних шляхів зростання прибутковості і підвищення рентабельності виробництва; - оптимізація витрат; - підвищення фінансової стійкості (ліквідності, платоспроможності) - управління фінансовими ризиками
3	Своєчасне покриття взятих зобов'язань	<ul style="list-style-type: none"> - виконання зобов'язань перед різними ланками фінансово-кредитної системи перед бюджетом по внесенню податків і платежів, перед централізованими позабюджетними фондами - по оплаті встановлених платежів, перед банками - по поверненню кредитів і сплати відсотків за них; - своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками по оплаті товарно-матеріальних цінностей, перед працівниками - по оплаті їх праці
4	Обсяг ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> - контроль за збереженням, використанням оборотних активів і прискоренням їх оборотності; - моніторинг і аналіз використання фінансових ресурсів
5	Забезпечення прозорості та підзвітності	формування достовірної та своєчасної фінансової звітності, яка відповідає нормативним вимогам і потребам зацікавлених сторін, таких як інвестори, кредитори, акціонери та державні органи

Призначення фінансового планування і прогнозування полягає у визначенні потреб підприємств у фінансових ресурсах в розмірах, необхідних для виконання плану економічного і соціального розвитку, а також знаходженні резервів збільшення прибутковості і підвищення рентабельності підприємства.

Оперативна фінансова робота складається з комплексу заходів щодо мобілізації фінансових ресурсів, необхідних для здійснення безперебійного процесу виробництва і реалізації продукції, розрахунків і своєчасного виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, централізованими фондами, постачальниками, працівниками підприємства і так далі. Конкретно поточна фінансова робота виражається в своєчасності оформлення продукції, що продається, і стягуванні плати за неї з покупців, стягуванні простроченої дебіторської заборгованості, отриманні коштів в порядку відшкодування за загибле майно, кредитів банку, а також в перерахуванні платежів до бюджету, органам страхування, в погашенні позик банку і відсотків по ним, в здійсненні розрахунків з постачальниками, в отриманні коштів на оплату праці і інші господарські витрати і так далі [60].

Фінансовий контроль за діяльністю підприємств виражається в перевірці виконання фінансових, кредитних і касових планів, цільового використання засобів, платоспроможності підприємства і так далі. Здійснюється він шляхом перевірки своєчасності і правильності проведення фінансово-кредитних операцій, аналізу місячних, квартальних, річних балансів і звітів. Фінансовий контроль за діяльністю підприємств протягом року має на своїй меті перевірку своєчасності і повноти надходження засобу, правильності їх витрачання відповідно до плану і фінансових зобов'язань, розкрити порушення, виявити резерви збільшення фінансових ресурсів.

На розмір фінансових ресурсів впливають наступні чинники:

- загальний об'єм прибутку, який залежить від об'єму виробництва і реалізації продукції, рівня цін, об'єму витрат, структурних зрушень у випуску продукції, послуг, що надаються, і виконуваних робіт;

- сума податків, яка залежить від рівня ставок, об'єму оподаткованого товарообігу, рівня податкових пільг, дотримання податкової дисципліни;
- об'єм обов'язкових платежів, що залежні від рівня страхових тарифів, величини ПДВ, рівня пільг, рівня дисципліни;
- розмір амортизаційного фонду, який залежить від об'єму введення і виведення основних фондів, їх балансової вартості, норми амортизації, структурних зрушень у їх складі [25].

Управління фінансовими ресурсами підприємства передбачає передусім вирішення конкретних завдань щодо формування та використання фінансових ресурсів [25]. Для цього застосовується цілий ряд спеціальних методів, які дозволяють отримати кількісну оцінку окремих аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема як загальнонаукових і загальноекономічних, так і специфічних методів фінансового аналізу (рис. 1.4).

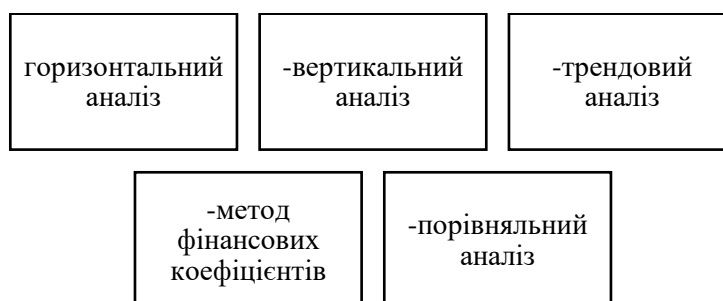

Рисунок 1.4 – Методи фінансового аналізу ефективності системи управління фінансовими ресурсами підприємства

Горизонтальний (часовий) аналіз враховує порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом. Таким чином проводиться співставлення величин показників за декілька періодів. Визначення обсягу і напрямку змін, а також тенденцій зміни показників. Порівнюються як абсолютні, так і відносні показники. Вертикальний (структурний) аналіз зводиться до визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому. Трендовий аналіз формування та використання фінансових ресурсів визначає порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної

тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. За допомогою тренда формуються можливі значення показників у майбутньому, а, отже, ведеться перспективний, прогностичний аналіз [27].

Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) включає в себе розрахунок відносин даних звітності, визначення взаємозв'язків показників. Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний із підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством. В загальному пропонується розрахунок близько 100 фінансових показників (коефіцієнтів). Однак це не означає, що систематичний аналіз фінансового стану підприємства завжди має здійснюватися за всіма цими показниками. Залежно від мети та завдань аналізу в кожному конкретному випадку вибирають оптимальний саме для цього випадку комплекс показників та напрямків аналізу фінансового стану підприємства [10]. В даному випадку обов'язковими для розрахунків є наступні коефіцієнти за групами:

а) Показники оцінки майнового стану – сума господарських коштів в розпорядженні, коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт оновлення основних засобів, коефіцієнт вибуття;

б) показники прибутковості (прибутковість активів, операційної діяльності, обертання необоротних активів);

в) показники ліквідності та платоспроможності (величина власного капіталу, маневреність грошових коштів, загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнти ліквідності, коефіцієнт поточної заборгованості, коефіцієнт автономії);

г) показники фінансової стійкості і стабільності (коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, коефіцієнт маневреності,

фінансової залежності, концентрації власного капіталу, концентрації залученого капіталу, структури залученого капіталу);

д) показники рентабельності підприємства (рентабельність продажу, основної діяльності, власного капіталу, перманентного капіталу);

е) показники ділової активності [10].

Використання методу аналізу коефіцієнтів, по-перше дозволяє визначити коло відомостей, яке важливе з точки зору прийняття рішень, а по-друге дає можливість оцінити стан даної облікової одиниці в системі господарювання і тенденції її зміни. Перевагою коефіцієнтів є те, що вони зменшують коригуючий вплив інфляції на звітний матеріал, що особливо актуально при аналізі довготривалих тенденцій [10]. Разом з тим необхідно враховувати, що коефіцієнти не мають універсального значення і можуть розглядатися як орієнтовні індикатори; вони швидше є показниками найслабших місць діяльності підприємства, які потребують більш ретельного аналізу.

Порівняльний (просторовий) аналіз - це як внутрішньогосподарський аналіз порівняння зведених показників звітності за окремими показниками фірми, дочірніх фірм, підрозділів, цехів, так і міжгосподарський аналіз і порівняння показників даної фірми з показниками конкурентів, з середньогалузевими і середніми загальноекономічними даними [5].

Факторний аналіз - це аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний фінансовий показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження. Причому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), тобто роздроблення результативного показника на складові частини, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник. У процесі факторного аналізу виокремлюють метод Дюпон-каскад. Він формує систему фінансового аналізу, яка передбачає розкладання показника «коефіцієнт рентабельності активів» на ряд інших фінансових коефіцієнтів його формування, взаємозалежність у єдиній системі.

Перелічені методи мають свої переваги і недоліки. Найкращі результати досягаються при використанні цих методів у комплексі. Перелічені методи дослідження можна проводити як у формалізованому порядку, так і неформалізованому. У процесі дослідження фінансових ресурсів підприємства широко застосовуються і традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів) [5].

Загальний процес формування та використання фінансових ресурсів підприємства, а також його аналіз здійснюється за допомогою різних моделей, які дозволяють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками. У цьому процесі виділяють три основні типи моделей: описові, предикативні та нормативні.

Таким чином, можна зробити висновок, що комплексний аналіз джерел формування та використання фінансових ресурсів підприємства дозволить оцінити їх раціональність та ефективність, а запропоновані моделі – визначити необхідну величину інвестицій для запланованого прибутку підприємства. Останнє створює дієве підґрунтя для прийняття відповідних управлінських рішень щодо фінансової стратегії підприємства та надає можливість визначити цілі, завдання, склад і структуру фінансового механізму підприємства. У свою чергу система управління фінансовими ресурсами підприємства охоплює взаємодію різних елементів управління фінансовими ресурсами компанії, що базуються на елементах фінансового та інвестиційного аналізу, адаптації отриманих результатів до стратегії управління компанії та фінансовому менеджменті. У свою чергу ефективна взаємодія зазначених елементів потребує чітко визначену нормативно-правову площину регулювання таких елементів, а також оперативне інформаційне забезпечення.

1.3 Нормативно-правове та інформаційне забезпечення щодо управління фінансовими ресурсами підприємств

Вирішення завдань інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами базується на розумінні його як комплексної системи. Тому важливо розглянути, як це поняття інтерпретується в науковій літературі. Наразі не існує єдиного визначення терміну «інформаційне забезпечення». В залежності від мети і конкретних завдань економічного аналізу чи наукових досліджень, різні автори підходять до поняття предметного змісту «інформаційного забезпечення» управління фінансовими ресурсами підприємств з різних аспектів, які можна умовно поділити на три основні групи:

- сукупність дій, спрямованих на формування та використання інформаційного середовища управління (такого напрямку притримуються, наприклад, Босак І.П. [2], Козак В.Г. [47], Палига Є.М. [2]);
- система інформаційного обслуговування загального та функціонального менеджменту фінансових ресурсів (Денисенко М.П., Колос І.В. [27]);
- комплекс процедур, що з певною періодичністю забезпечує надання необхідної інформації для управління фінансовими ресурсами підприємств (такої думки притримуються Дятлов Є.В. [31], Рогоза М.Є. та Скляр А.А. [71]).

Крім того, у наукових публікаціях можна зустріти іншу систематизацію підходів, яка включає системний, концептуальний та результативний підходи до розуміння змісту інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємств. На основі узагальнення літературних джерел, інформаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства можна визначити як цілеспрямовану систему, що охоплює збір, обробку, накопичення, зберігання та поширення актуальної й релевантної інформації про економічні процеси в сфері фінансової діяльності. Це включає інформаційні ресурси, інформаційні технології, програмне забезпечення та технічні засоби

[70]. Структурна схема системи інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства може бути представлена відповідно до цієї концептуальної основи (Додаток Г).

На сьогодні у контексті складної соціально-економічної системи підприємства, інформація набуває ознак виробничого ресурсу, що має вартість, існує як продукт, бере участь в економічному обороті та має потенціал для відтворення. Проте з розвитком економіки все більше відчувається зміна акценту у ресурсному забезпеченні відтворювального процесу, і нині інформаційні ресурси, поряд з фінансовими, набувають пріоритетного значення.

Матеріальною основою інформаційних ресурсів є інформація, яка є критично важливою для якості та результативності управлінських фінансових рішень завдяки її змісту, часу надходження та можливостям обробки. Відповідно, інформація повинна відповідати певним вимогам якості. Спеціальна література описує різноманітні вимоги до інформації, серед яких найважливіші включають об'єктивність, повноту, адекватність, репрезентативність, актуальність і своєчасність, точність та доступність. Залежно від можливостей і завдань підприємства, специфіки його економічної діяльності та її нормативно-правового регулювання можуть застосовуватися різні підходи до створення системи інформаційного забезпечення для фінансового управління. У вітчизняній практиці ці системи зазвичай базуються на існуючих системах бухгалтерського обліку, які регулюються стандартами, вимогами організації бухгалтерії, податковим законодавством та іншими регламентуючими документами. Крім того, на формування та реалізацію таких систем впливають організаційно-економічні умови виробничої діяльності, а також вимоги власників і бізнес-партнерів підприємства [70].

Орієнтація системи інформаційного забезпечення на використання бухгалтерської (фінансової) звітності та даних бухгалтерського управлінського обліку вимагає оцінки їх інформаційних можливостей у контексті управління фінансовими ресурсами.

Реалізація системи інформаційного забезпечення для управління фінансовими ресурсами передбачає автоматизацію управлінського впливу на бізнес-процеси їх формування та використання, а також на інші економічні ресурси, залучені в ці процеси. Сучасні інформаційні системи і технології фінансового менеджменту пропонують численні переваги для збору, обробки і інтерпретації інформації, автоматизуючи ці процеси та прискорюючи доступ до інформаційних ресурсів для різних користувачів. Функціональні можливості таких систем включають: реєстрацію, обробку та зберігання інформації з різних внутрішніх і зовнішніх джерел; виконання аналітичних і прогнозних розрахунків та подання їх у зрозумілій і зручній формі; забезпечення передачі інформації користувачам у відповідному форматі, включаючи документарний; моніторинг економічних процесів та контроль за повнотою і своєчасністю виконання управлінських рішень у сфері фінансових ресурсів; регулювання доступу до баз даних, аналітичних та прогнозно-аналітичних документів та інших інформаційних ресурсів; створення інструментів для оперативного пошуку необхідних даних; інтеграцію внутрішніх комунікацій з зовнішніми інформаційними системами; і забезпечення безпеки внутрішніх і зовнішніх інформаційних каналів [68].

Закріплення поняття фінансових ресурсів підприємства через нормативно-правові акти здійснюється відповідно до тлумачення фінансової діяльності підприємств у них. Відповідно нормативно-правове забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємств в Україні складається з кількох основних елементів:

1) Конституція України є головним документом, що визначає правову основу для управління фінансовими ресурсами, встановлюючи загальні принципи організації державних фінансів і економічної діяльності [47].

2) Цивільний Кодекс України, який визначає загальні положення про суб'єкти господарювання, систему правовідносин з питань власності, а також систему встановлення та формування фінансових ресурсів залежно від форми власності.

3) Господарський кодекс України, який регулює усі економічні відносини суб'єктів підприємництва, а також фінансові відносини.

4) Бюджетний кодекс України регулює порядок складання, виконання та контролю за державним та місцевими бюджетами, а також використання бюджетних коштів.

5) Податковий кодекс України встановлює правила оподаткування підприємств, визначає ставки податків, порядок їх обчислення та сплати, а відповідно визначає умови та правила формування власних фінансових ресурсів підприємства – прибутку, а також амортизації, яка є також джерелом фінансових ресурсів.

6) Закони України «Про фінансовий контроль забезпечують правові основи для здійснення фінансового контролю на рівні державних і приватних підприємств», включаючи аудит та ревізії, а також законодавчі акти у сфері статистики.

7) Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" регулює порядок ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності підприємствами [35].

8) Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає правовий режим функціонування банківської системи, включаючи управління фінансовими ресурсами через кредитні установи, а також встановлює основні правила та обмеження щодо формування запозичених фінансових ресурсів .

9) Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» встановлює правила обігу цінних паперів, управління інвестиціями та регулювання фондового ринку, тобто регулює порядок управління зовнішніми джерелами фінансування - інвестиціями.

10) Закон України «Про державні закупівлі» регулює порядок проведення тендерів і закупівель державними органами та підприємствами з метою забезпечення прозорості та ефективності витрат.

11) Нормативні акти Міністерства фінансів України містять детальні інструкції та постанови щодо ведення фінансового обліку, звітності та бюджетного планування.

12) Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), до яких приєдналися українські підприємства, забезпечують єдині вимоги до фінансової звітності, що спрощує міжнародне співробітництво.

13) Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" визначає правила надання фінансових послуг і регулювання фінансових ринків.

14) Закони про корпоративне управління регулюють відносини між акціонерами, адміністрацією підприємства та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення прозорості та ефективності фінансового управління.

15) Акти Національного банку України встановлюють регуляторні вимоги до банківської діяльності, монетарної політики і фінансової стабільності.

16) Законодавство про антикорупційні заходи забезпечує контроль за фінансовими потоками, запобігаючи корупційним проявам в управлінні фінансовими ресурсами.

17) Локальні нормативні акти підприємств можуть включати внутрішні правила і процедури, що регулюють специфіку управління фінансовими ресурсами конкретного підприємства, відповідно до загального законодавства тощо [41].

Таким чином, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що сукупний комплекс нормативно-правового та інформаційного забезпечення щодо управління фінансовими ресурсами підприємств формує широку базу для визначення напрямку фінансової стратегії підприємства.

2 ЗАГАЛЬНИЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ І СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1 Загальний фінансово-економічний аналіз діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на сьогодні є підприємством з повним металургійним циклом, до складу якого входять: коксохімічне виробництво, гірничо-збагачувальне виробництво, шахтоуправління з підземного видобутку руди та металургійне виробництво, яке в свою чергу складається з аглодоменного, сталеплавильного і прокатного підрозділів[59].

Тенденції розвитку підприємства визначались його історією. Підприємство сформовано на базі Криворізького металургійного комбінату «Криворіжсталь», історія якого бере свій початок в 1934 (отриманий перший чавун в доменній печі №1). В подальшому починається поетапне введення в дію промислових об'єктів і виробничих потужностей: 1939 р. – отримана перша плавка сталі; 1949 р. – задута доменна піч №1; 1956 р. – введений в експлуатацію безперервний дрібносортовий стан; 1957 р. – відбулося гаряче випробування блюмінга 1250 1, введений в експлуатацію безперервний чотирьохнитковий дротяний стан 250-1; 1958 р. – запущена перша черга стану блюмінга 1150; 1960 р. – почала працювати 600-тонна мартенівська піч №1; 1964 р. – введений в дію блюмінг 1300 2; 1968 р. – створено управління головного механіка, створено управління залізничного транспорту металургійного виробництва; 1972 р. – у мартенівському цеху став до ладу перший двохванний сталеплавильний агрегат; 1974 р. – задута наймогутніша в світі доменна піч №9 корисним об'ємом 5000 м³; 1996 р. – почалась реструктуризація комбінату з введенням до його структури Новокриворізького

гірничо-збагачувального комбінату[59]; 1997 р. – до комбінату приєднано коксохімічний завод; 2001 р. – на базі окремих виробничих потужностей рудоуправління ім. Кірова [59] утворено шахтоуправління з підземного видобутку руди як окремий підрозділ комбінату «Криворіжсталь», а підприємство стає інтегрованим металургійним підприємством з повним металургійним циклом. Наприкінці жовтня 2005 року компанія Mittal Steel GMBH (Німеччина), пізніше перейменована на ArcelorMittal Duisburg Beteiligungsgesellschaft mbH, придбала 93.2% пакета акцій ВАТ «Криворізький гірничо-металургійний комбінат «Криворіжсталь». 28 жовтня 2005 року Фонд державного майна України і Mittal Steel GMBH підписали відповідний договір купівлі-продажу. 26 листопада 2005 року (надалі – «дата придбання») Mittal Steel GMBH здійснив платіж та одержав контроль над Компанією. На кінець 2023 року компанія ArcelorMittal Duisburg Beteiligungsgesellschaft mbH володів 95,13% акцій компанії [59].

На теперішній час ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» - це найбільше підприємство гірничо-металургійного комплексу України, унікальне по своїх масштабах і можливостях з повним металургійним циклом, яке включає виробництва: коксохімічне, гірничо-збагачувальне, шахтоуправління по підземному видобутку руди і металургійне, яке складається з аглодоменного, сталеплавильного і прокатного підрозділів. Кінцевою контролюючою стороною компанії наразі є компанія ArcelorMittal S.A., акції якої публічно котируються на Люксембурзькій фондовій біржі [59].

Підприємство спеціалізується на виробництві довгомірного прокату - арматури і катанки зі звичайної і легованої сталі, катанки, сортового і фасонного прокату з низьколегованої сталі і спеціальних марок сталі. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є частиною міжнародної корпорації АрселорМіттал та одним з найбільших експортерів в Україні. Підприємство займає значну частину ринку арматури та катанки в Україні. На ринку СНД високу конкуренцію ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» складають як вітчизняні підприємства, так і виробники з Росії, Молдови, Білорусі та

Туреччини. Компанії з Росії, Туреччини та Китаю є основними конкурентами підприємства на світовому ринку. Сталий розвиток, Якість, Лідерство – ці основні цінності визначають загальну стратегію довгострокового розвитку підприємства [59]. Стратегічними пріоритетами для підприємства є: стабільне виробництво, скорочення витрат, першочергове забезпечення металопродукцією потреб внутрішнього ринку. При цьому стратегія підприємства сфокусована на наступних аспектах: виробництво безпечної екологічної сталі (дбайливе використання ресурсів, мінімізація впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище, фінансування природоохоронних проєктів підприємства); створення комфортного робочого середовища без виробничих ризиків для співробітників і підрядників поліпшення умов праці, фінансування охорони праці та промислової безпеки, лікувально-профілактичних заходів щодо збереження здоров'я та профілактики профзахворювань персоналу), соціальний захист робітників підприємства; інвестиції в працівників (розвиток і навчання персоналу); розвиток місцевих громад (вклад коштів в покращення інфраструктури міста та регіону, благодійна допомога міським навчальним та медичним закладам) [59].

За 2023 рік обсяг виробництва основних видів продукції підприємства визначався: видобутком руди – 11,4 млн т.; чавуну – 1,5 млн т; сталі - 1,0 млн т; прокату – 0,9 млн т. Виробництво металопродукції є ресурсоємним процесом і має значний негативний вплив на навколишнє середовище за рахунок відходів від видобутку сировини, забруднення земель, води, викидів шкідливих речовин в атмосферу. Підприємство вживає відповідних заходів щодо зменшення такого негативного впливу на довкілля: щорічно в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» реалізується комплекс заходів щодо зниження впливу виробничих циклів підприємства на навколишнє середовище. У свою чергу обсяги виробництва підприємства напряму пов'язані із умовами зовнішнього середовища: останніми роками відбулось значне їх скорочення через початок повномасштабного вторгнення РФ на територію України та ведення військових дій. Зокрема, через логістичні труднощі та обмеження в енергопостачанні

підприємство вимушено було тимчасово призупинити роботу окремих виробничих агрегатів з 2022 року – в результаті виробничі потужності Компанії з 2022 року були завантажені в середньому лише на 20-25% [59].

За результатами загальної оцінки господарської діяльності підприємства у динаміці через оцінку його техніко-економічних показників (Табл. 2.1), які розраховано на базі фінансової звітності підприємства (Додаток Д), можна зробити наступні висновки. Підприємство має нерівномірну динаміку показників отриманої виручки за 2019-2023 рр., що супроводжувалось в подальшому негативними тенденціями до скорочення прибуткових показників, починаючи з 2021 року: в 2022 році виручка від реалізації зменшилась на 60%, тоді як в 2023 році – на 5% (на 1969775 тис. грн), при цьому відмічаємо, що в 2022 році скорочується і собівартість реалізованої продукції на 25% (до 55829721 тис. грн), тоді як в 2023 році скорочення фіксувалось на рівні 9,3% (до 50635909 тис. грн). Тоді як у довоєнний період спостерігалось зростання виручки від реалізації: у 2020 році на 1,7%, у 2021 році – на 72,14% на фоні відновлення світового попиту на металопродукцію.

Як свідчить показник валового прибутку у 2019 р. компанія отримала валовий збиток, тоді як в 2020 р. відбувається нарощення обсягів реалізації, що спричиняє зростання валового прибутку до 4651154 тис. грн., в 2021 р. – до 34741851 тис грн. З початком воєнного стану в 2022 р. компанія зафіксувала валовий збиток у 12 011 311,00 тис. грн., в 2023 р. його розмір вдалось скоротити до 8 787 274,00 грн. (рис. 2.1).

Аналогічна динаміка коливаючих показників спостерігається і за показником чистого прибутку: в 2019 році чистий збиток компанії становив 2265232 тис. грн., в 2020-2021 рр. чистий прибуток зростає, тоді як в 2022-2023 рр. компанія знову починає фіксувати чисті збитки. Разом з тим впровадження в 2023 році антикризових заходів дозволили зменшити розмір чистого збитку до 11 811030 тис грн.

Таблиця 2.1 - Техніко-економічні показники господарської діяльності ПАТ «АреслорМіттал Кривий Ріг», тис. грн.

Назва показника	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Доход(виручка) від реалізації	62409226	63496684	109303155	43818410	41848635
Собівартість реалізованої продукції	63503128	58845530	74561304	55829721	50635909
Валовий прибуток/збиток	-1093902	4651154	34741851	- 12 011 311,00	- 8 787 274,00
Чистий прибуток (збиток)	-2265232	740902	25216068	- 49 009 104,00	-11 811 030,00
Вартість основних фондів	47757468	51996100	51945454	18996729	18468194
Вартість оборотних коштів	36881636	30045798	45613529	29703419	21701441
Амортизаційні відрахування	7326812	7740263	7095202	6172806	3611313
Витрати на оплату праці	4505589	4625350	5041382	4445356	3587893
Витрати на виробництво	66244089	60244083	82549368	59796924	49999590
фондомісткість	0,77	0,82	0,48	0,43	0,44
Фондовіддача	1,31	1,22	2,10	2,31	2,27

Продовження Таблиці 2.1

Назва показника	Абс. відх., тис. грн.				Відносне відх., %			
	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022
Доход(виручка) від реалізації	1087458	45806471	-65484745	-1969775	1,742%	72,140%	-59,911%	-4,495%
Собівартість реалізованої продукції	-4657598	15715774	-18731583	-5193812	-7,334%	26,707%	-25,122%	-9,303%
Валовий прибуток/збиток	5745056	30090697	-46753162	3224037	-525,189%	646,951%	-134,573%	-26,842%
Чистий прибуток (збиток)	3006134	24475166	-74225172	37198074	-132,708%	3303,428%	-294,357%	-75,900%
Вартість основних фондів	4238632	-50646	-32948725	-528535	8,875%	-0,097%	-63,429%	-2,782%
Вартість оборотних коштів	-6835838	15567731	-15910110	-8001978	-18,535%	51,813%	-34,880%	-26,940%
Амортизаційні відрахування	413451	-645061	-922396	-2561493	5,643%	-8,334%	-13,000%	-41,496%
Витрати на оплату праці	119761	416032	-596026	-857463	2,658%	8,995%	-11,823%	-19,289%
Витрати на виробництво	-6000006	22305285	-22752444	-9797334	-9,057%	37,025%	-27,562%	-16,384%
фондомісткість	0,05	-0,34	-0,04	0,01	7,011%	-41,964%	-8,776%	1,794%
Фондовіддача	-0,09	0,88	0,20	-0,04	-6,551%	72,308%	9,621%	-1,762%

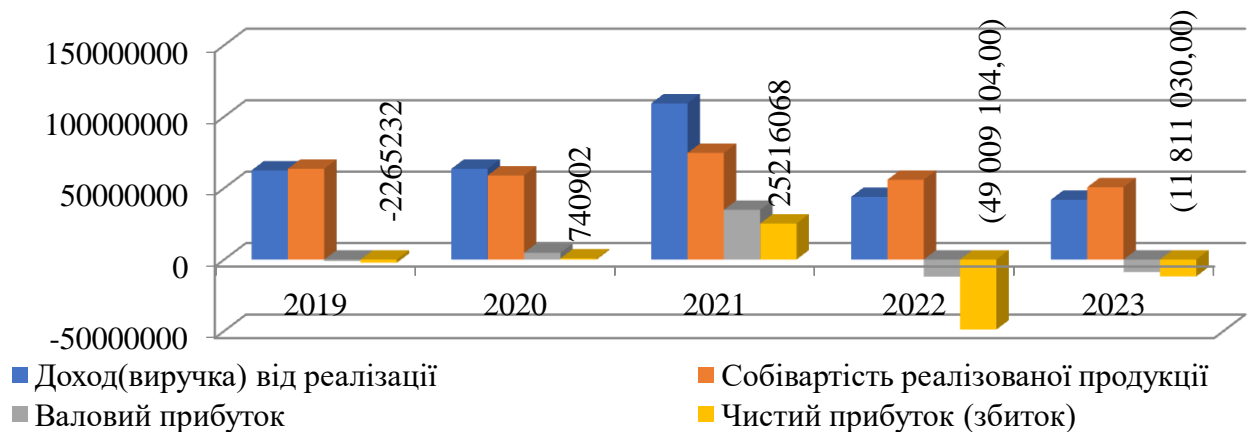

Рисунок 2.1 - Аналіз основних результатів діяльності, тис. грн.

Побудовано на підставі: [59], Додаток Д

Враховуючи скорочення обсягів валового збитку у 2023 році, можна визначити, що компанією сформовано результативну систему управління в умовах воєнного стану. Відмічається також значне скорочення показника фондомісткості в 2022 році з 0,48 грн/грн до 0,43 грн/грн., тоді як в 2023 році – відбулось незначне зростання – до 0,44 грн/грн. При цьому показник 2023 року так і не досяг довоєнного рівня у значення 0,82 в 2020 році. У свою чергу фондівіддача характеризується оберненою динамікою: в 2022 році показник зростає до 2,31 грн/грн., тоді як в 2023 р. – скорочується до 2,27 грн/грн.

Щодо кадрової стратегії підприємства відмічаємо наступну динаміку основних показників (Табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз кадрових показників підприємства

Назва показника	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Середня чисельність працівників (чол.)	19 973	19 504	18 747	17 221	15 065
Фонд оплати праці, тис. грн..	4 505 589	4 625 350	5 041 382	4 445 356	3 587 893
Продуктивність праці, тис. грн./чол.	-113,41	37,99	1 345,07	-2 845,89	-784,00
Середньомісячна заробітна плата, грн	18798,67	19762,40	22 409,73	21 511,31	19 846,74

Продовження Таблиці 2.2

Назва показника	Абс. відх., тис. грн.			
	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022
Середня чисельність працівників (чол.)	-469	-757,00	-1 526,00	-2 156,00
Фонд оплати праці, тис. грн..	119 761	416 032	-596 026,00	-857 463,00
Продуктивність праці, тис. грн./чол.	151,40	1 307,08	-4 190,96	2 061,89
Середньомісячна заробітна плата, грн	963,73	2 647,33	-898,41	-1 664,58

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Протягом аналізованого періоду щорічно скорочується середня чисельність працівників: у 2019-2021 рр. причиною є впровадження інноваційних технологій, які заміщують працю та направлені на роботизацію окремих технологічних процесів, а в 2022-2023 основною причиною є у зв'язку із постійними процесами мобілізації працівників підприємства. Так, в 2022 році чисельність працівників зменшилась на 8% (на 1526 чол), тоді як в 2023 році – на 12,5% (на 2156 чол.). Покращення ситуації на комбінаті в 2019-2021 рр. дозволила сформуванню позитивну тенденцію до нарощення витрат на оплату праці, тоді як через скорочення обсягів виробництва, відсутність додаткових доходів та значні зовнішні виклики спричинили зменшення статті витрат на оплату праці: в 2022 році на 11,8%, в 2023 р. – на 19,3%. (рис .2.2).

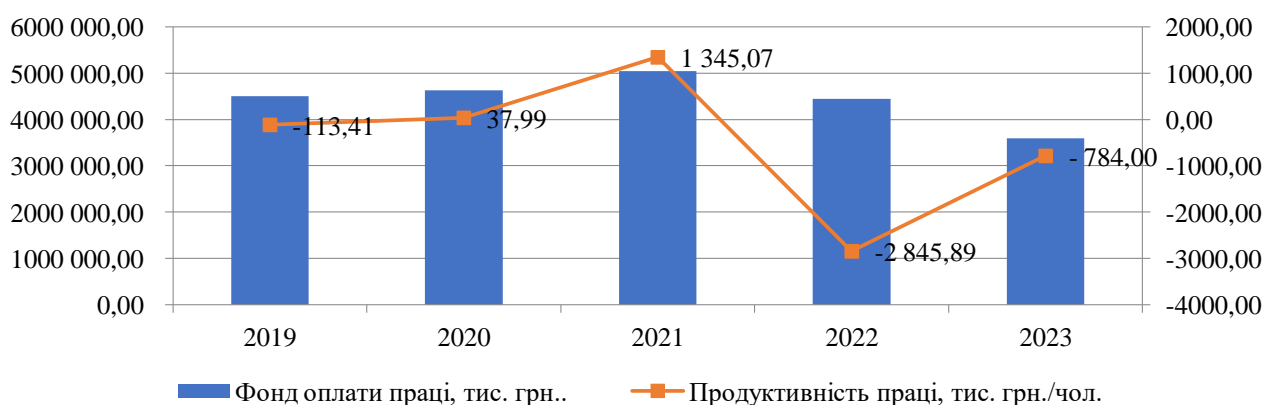

Рисунок 2.2 – Динаміка основних показників кадрової політики

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Відповідно зменшується щорічно розмір середньомісячної заробітної плати працівника компанії: якщо в 2021 р. в середньому працівник отримував

близько 22 410,00 грн., то вже в 2022 році зазначений показник становив 21511,3 грн. В 2023 році середній розмір місячної заробітної плати працівника склав 19 846,74 грн., що на 7,7% менше попереднього року. Як результат відмічається щорічне скорочення продуктивності праці в 2021-2023 рр.: в 2022 році – майже в 3 рази, в 2023 р. – майже на 70%.

Формування прибутку підприємства відбувається за рахунок отриманих ПАТ АМКР доходів від своєї господарської та фінансової діяльності. Доходи ПАТ АМКР – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) комбінату. На підприємстві розрізняють доходи від операційної, фінансової, інвестиційної та надзвичайної діяльності. При цьому до звичайної діяльності належить операційна, фінансова та інвестиційна діяльність, до надзвичайної – діяльність, що пов'язана з надзвичайним станом в економіці чи на підприємстві.

Проведемо додатково оцінку доходів ПАТ АМКР, які підприємство отримувало за 2022-2023 рр., враховуючи наявність кризових явищ для компанії у зазначений період (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Оцінка доходів підприємства за 2022-2023 рр, тис. грн.

Показник	Рік				Відхилення 2022/2023		
	2022		2023		+/-	%	Пунктів структури
	Сума, грн.	Питома вага, %	Сума, грн.	Питома вага, %			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	43818410	98,60%	41848635	99%	-1969775	-4%	0,27%
Інші операційні доходи	596185	1,34%	429403	1%	-166782	-28%	-0,33%
Інші фінансові доходи	25141	0,06%	48123	0%	22982	91%	0,06%
УСЬОГО ДОХОДІВ	44439736	100,00%	42326161	100%	-2113575	-5%	-

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Так, доходи підприємства за 2022-2023 рр. формуються від:

- чистого доходу від реалізації продукції (його частка в доходах в 2022-2023 рр. перевищувала 99%), при цьому його розмір в 2023 році на 4% скорочується - до 41848635 тис. грн.

- інших операційних доходів (якщо в 2022 році їх частка складала близько 1,34% у загальній структурі, то в 2023 році – вона скорочується до 1,01%), при цьому сам розмір інших операційних доходів скорочується на 28% (на 166782 тис. грн);

- інші фінансові доходи (на їх частку найменше доходів припадає – менше 1%), у свою чергу спостерігається їх зростання у 2023 році до 48123 тис. грн, що свідчить про намагання підприємства диверсифікувати джерела доходів в 2023 році.

В загальному підприємство у 2022 році отримало доходів у сумі 44439736 тис. грн., тоді як в 2023 році на 2113575 тис. грн. менше). Таке скорочення відбулося за рахунок зменшення доходу від реалізації продукції через скорочення обсягів реалізованої продукції та інших операційних доходів.

Під час формування доходів ПАТ «АМКР» відособлюється категорія витрат виробництва і собівартості. Витрати для комбінату – це затрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, здійснення фінансової та податкової діяльності [59]. Витрати відображаються на рахунках бухгалтерського обліку, якщо вони можуть бути достовірно оцінені і виміряні в момент вибуття активу чи збільшення зобов'язань, і які призводять до зменшення власного капіталу. Проведемо оцінку витрат, які підприємство фіксує протягом 2018-2020 років (табл. 2.4).

Так, найбільша частка серед витрат належить собівартості реалізованої продукції - більше 90%. При цьому її розмір дещо скорочується – на 9,3% у 2023 році та становить 50635909 тис. грн. Адміністративні витрати підприємства за рік скорочуються на 6,95% - до 1679688 тис. грн., витрати на збут зазнають також скорочення – на 9591 тис. грн. (до 33255 тис. грн. в 2023 році), інші операційні витрати значно скорочуються до 190963 тис. грн., тоді як фінансові витрати – зростають до 1508095 тис. грн. Додатково підприємство

зазнає витрат з податку на прибуток у 2022 році у розмірі 2351341 тис. грн., тоді як в 2023 році компанія отримала дохід з податку на прибуток у розмірі 89281 тис. грн. Загальний розмір витрат підприємства скорочується в 2023 році на 8023009 тис. грн. (на 12,94%).

Таблиця 2.4 - Оцінка витрат підприємства за 2022-2023 рр, тис. грн.

Показник	Рік				Відхилення 2022/2023		
	2022		2023		+/-	%	Пунктів структури
	Сума, грн.	Питома вага, %	Сума, грн.	Питома вага, %			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	55829721	90,07%	50635909	93,84%	-5193812	-9,30%	3,77%
Адміністративні витрати	1805121	2,91%	1679688	3,11%	-125433	-6,95%	0,20%
Витрати на збут	42846	0,07%	33255	0,06%	-9591	-22,38%	-0,01%
Інші операційні витрати	797304	1,29%	190963	0,35%	-606341	-76,05%	-0,93%
Фінансові витрати	1155305	1,86%	1508095	2,79%	352790	30,54%	0,93%
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2351341	3,79%	-89281	-0,17%	-2440622	-103,80%	-3,96%
УСЬОГО ВИТРАТ	61981638	100,00%	53958629	100,00%	-8023009	-12,94%	x

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

При цьому варто відмітити, що протягом 2019, 2022 та 2023 років сума понесених витрат підприємства перевищувала суму отриманих доходів (рис. 2.3), що в результаті призвело до того, що компанією було зафіксовано чисті збитки. Тоді як в 2020-2021 рр. відбулось перевищення доходів над витратами підприємства, що відповідно сформувало чистий прибуток у 740902 ти грн та 25216068 тис грн.

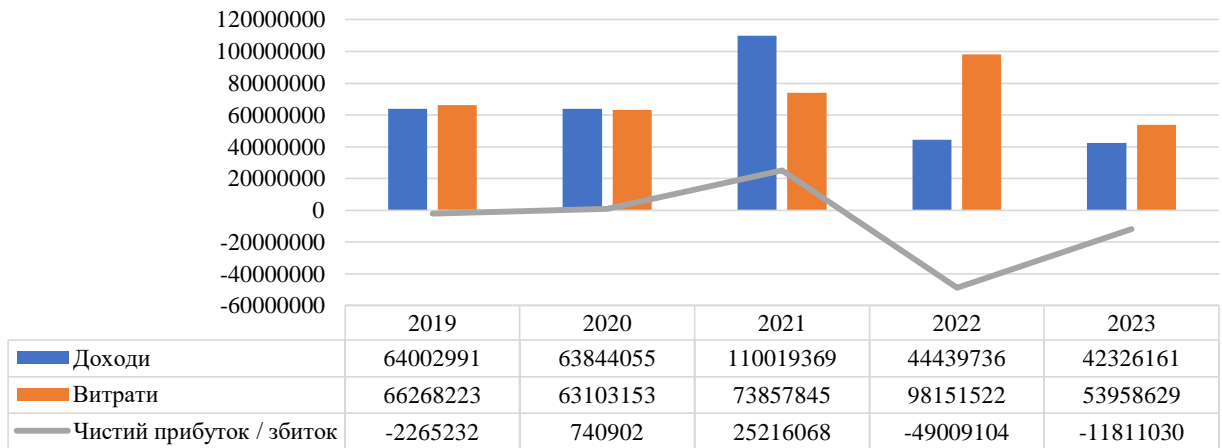

Рисунок 2.3 - Аналіз отриманих доходів та витрат підприємства, тис. грн.

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Проведемо додатково оцінку операційних витрат підприємства, які є визначальними при формуванні розміру собівартості (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 - Аналіз операційних витрат підприємства, тис. грн.

Показник	Рік					Відносне відх., %			
	2019	2020	2021	2022	2023	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022
Матеріальні затрати	45621975	37699727	58260579	39816604	34485128	-17,3	54,54	-31,6	-13,4
Витрати на оплату праці	4505589	4625350	5041382	4445356	3587893	2,6	8,99	-11,8	-19,2
Відрахування на соціальні заходи	971834	1006207	1091328	953909	746877	3,54	8,46	-12,5	-21,7
Амортизація	7326812	7740263	7095202	6172806	3611313	5,64	-8,3	-13,0	-41,5
Інші операційні витрати	7817879	9172536	11060877	8408249	7568379	17,33	20,59	-23,9	-9,9
Разом	66244089	60244083	82549368	59796924	49999590	-9,0	37,02	-27,5	-16,3

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Так, відмічаємо, що в 2020 р. та за 2022-2023 рр. спостерігалось щорічне скорочення операційних витрат підприємства операційних витрат, що черговий раз підтверджує скорочення окремих процесів виробництва на комбінаті. Але саме скорочення відбулось нерівномірно: якщо в 2022-2023 скорочувались

майже всі статті витрат, то в 2020 р. значно скоротились лише матеріальні витрати через зменшення обсягів збуту продукції у зв'язку із відсутністю достатнього попиту на продукцію (інші витрати в даний період – зростають). Стабілізація ситуації на виробництві та у зовнішньому середовищі дозволили наростити обсяги виробництва, що призвело до зростання відповідно і витрат в 2021 р. на 37% та майже за всіма елементами.

Таким чином, проведений техніко-економічний аналіз підприємства в часовому розрізі з 2019 по 2023 рр. дозволяє зробити висновок, що на роботу підприємства значно вплинуло зовнішнє середовище та активні військові дії на території України: як результат відбулось значне скорочення обсягів виробництва та збуту готової продукції.

2.2 Аналіз фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Фінансові ресурси ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» мають різне джерело походження, а саме: вони розподіляються на власні та запозичені. Проведемо додатково аналіз зміни їх динаміки у порівнянні за 2019-2023 рр. (Додаток Е): протягом 2020 р., 2021-2023 рр. відбувається щорічне скорочення суми фінансових ресурсів підприємства: у 2020 р. на 9%, у 2022 році на 50%, тоді як в 2023 р. скорочення зменшилось до 11%.

При цьому нерівномірними темпами скорочується розмір власного та залученого капіталу: в 2020 р. на 26% скорочується лише позиковий капітал, і якщо в 2022 р. власний капітал зменшується до 28212939 тис грн (на 63%) (табл. 2.6), а в 2023 р. – до 16016794 тис грн (на 43%), то запозичений капітал скорочується на 16% в 2022 році.

Варто відмітити, що в 2021 р. відбувається зростання фінансових ресурсів компанії на 20%: власного капіталу на 26%, позикового – на 6% (переважно за рахунок зростання поточного позикового капіталу).

Таблиця 2.6 – Аналіз зміни фінансових ресурсів за характером залучення, тис. грн.

Назва показника	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Власний капітал	60631140	60879286	76552000	28212939	16016794
Позиковий капітал, з нього:	36913281	27470270	29248975	24469822	31014924
Довгостроковий	10141500	9604586	7359240	6046354	6398562
Поточний	26771781	17865684	21889735	18423468	24616362
Усього фінансових ресурсів	97544421	88349556	105800975	52682761	47031718

Продовження Таблиці 2.6

Назва показника	Абс. відх., тис. грн.				Відносне відх., %			
	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022
Власний капітал	248146	15672714	-48339061	-12196145	0,41%	26%	-63%	-43%
Позиковий капітал, з нього:	-9443011	1778705	-4779153	6545102	-26%	6%	-16%	27%
Довгостроковий	-536914	-2245346	-1312886	352208	-5%	-23%	-18%	6%
Поточний	-8906097	4024051	-3466267	6192894	-33%	23%	-16%	34%
Усього фінансових ресурсів	-9194865	17451419	-53118214	-5651043	-9%	20%	-50%	-11%

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Тоді як в 2023 р. відмічається його зростання як за довгостроковими фінансовими ресурсами, так і за поточними (рис. 2.4).

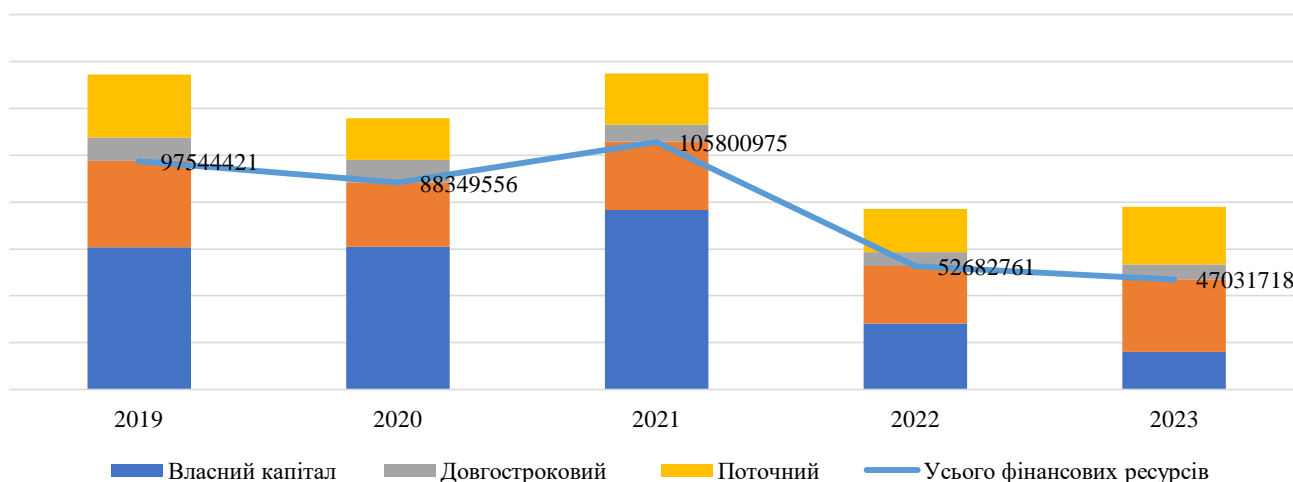

Рисунок 2.4 - Динаміка зміни фінансових ресурсів за характером залучення, тис. грн.

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Щодо структури фінансових ресурсів, то відмічаємо, що в 2019-2021 рр переважну частку склав власний капітал: в 2019 р. частка склала 62%, в 2020 р. – зростає до 69%, в 2022 р. – його частка становила 72%. З 2022 р. відбулось скорочення частки в загальному капіталі до 54%, а в 2023 р. – до 34%. У свою чергу в 2019-2021 р. частка довгострокового капіталу в скорочується з 10% до 7%, тоді як з 2022 р. зростає частка з 7% до відповідно 14% в 2023 р. Аналогічна тенденція характерна і для поточного капіталу: з 2019-2021 р. скорочується частка з 27% до 20%, за 2022-2023 рр. зростає до 52% в 2023 р. Значне скорочення власного капіталу відбулось через зростання показника в 2022-2023 рр. непокритих збитків: в 2022 р. було зафіксовано 3283553 тис грн., тоді як в 2023 р. – 15094583 тис грн. Статутний капітал залишився незмінним та нараховував 3859533 тис грн., аналогічно не змінювався і резервний капітал – 578930 тис грн.

Щодо форми інвестування фінансових ресурсів відмічаємо, що підприємством за аналізований період направлено фінансові ресурси у необоротні та оборотні активи (Рис. 2.5).

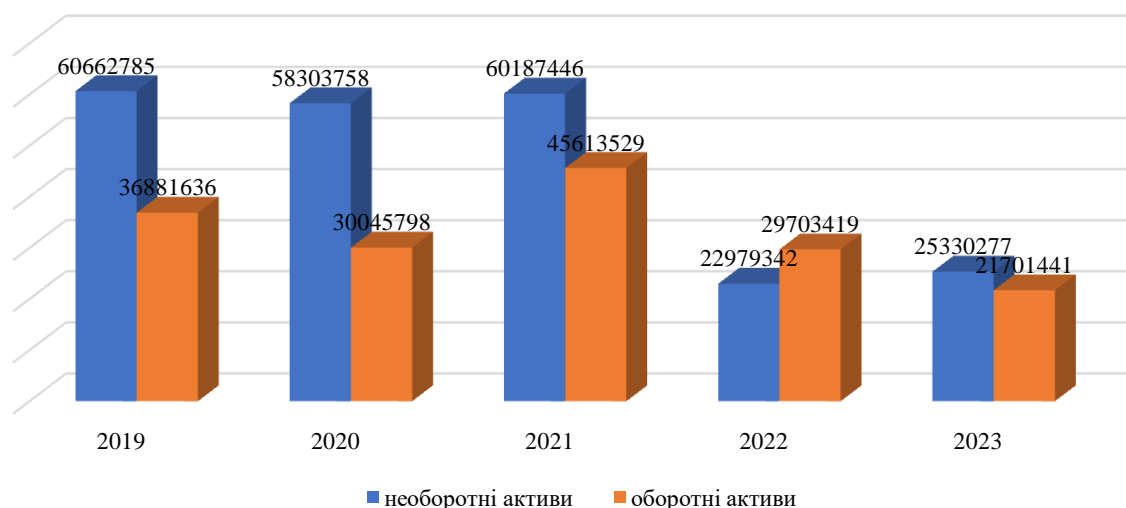

Рисунок 2.5 - Динаміка зміни активів підприємства, тис. грн.

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Відмічаємо, що протягом аналізованого періоду в 2019-2021 рр. необоротні активи залишаються майже на одному рівні в грошовому виразі

(табл. 2.7), тоді як в 2022 р. вартість необоротних активів скорочується на 62% (до 22979342 тис грн), тоді як в 2023 р. – дещо зростає на 10% (до 25330277 тис грн), проте не до довоєнного рівня.

Таблиця 2.7 – Аналіз зміни активів компанії, тис. грн.

Назва показника	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Необоротні активи	60662785	58303758	60187446	22979342	25330277
Оборотні активи	36881636	30045798	45613529	29703419	21701441
Усього	97544421	88349556	105800975	52682761	47031718

Продовження Таблиці 2.7

Назва показника	Абс. відх., тис. грн.				Відносне відх., %			
	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022
Необоротні активи	-2359027	1883688	-37208104	2350935	-4%	3%	-62%	10%
Оборотні активи	-6835838	15567731	-15910110	-8001978	-19%	52%	-35%	-27%
Усього	-9194865	17451419	-53118214	-5651043	-9%	20%	-50%	-11%

У свою чергу оборотні активи в 2019-2021 рр. відмічають свій приріст у грошовому виразі, тоді як за 2021-2023 рр. щорічно скорочуються на 35% та 27% відповідно. При цьому відбувається заміщення частки необоротних активів на оборотні у їх грошовому виразі.

З метою комплексної оцінки фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» проведемо додатково розрахунок основних фінансових коефіцієнтів (табл. 2.8). Як видно з коефіцієнта автономії – підприємство протягом 2019-2021 рр. щорічно нарощувало автономність від зовнішніх запозичень, тоді як в 2022-2023 рр. щорічно зменшує його показник, що свідчить про зростання рівня залежності від зовнішніх запозичень та зовнішніх фінансових ресурсів. Останнє підтверджується нарощенням значення оберненого коефіцієнта фінансової залежності. При цьому в 2022 році відмічаємо зростання маневреності робочого капіталу – до 0,58, тоді як в 2023

р. – скорочується показник до 0,52. В 2023 році значно скорочується і показник фінансової стійкості підприємства, що свідчить про необхідність посилення уваги до джерел фінансових ресурсів та необхідності концентрації на власних джерелах фінансування.

Таблиця 2.8 – Аналіз фінансових коефіцієнтів за 2019-2023 р.

Показник	Норматив	Рік				
		2019	2020	2021	2022	2023
Коефіцієнт автономії	> 0.5	0,62	0,69	0,72	0,54	0,34
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2.0	1,61	1,45	1,38	1,87	2,94
Маневреність робочого капіталу	0.1–0.5	0,66	0,72	0,45	0,58	0,33
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 0.5	0,73	0,80	0,79	0,65	0,48
Коефіцієнт рентабельності активів	> 5%	-0,02	0,01	2,38	-0,93	-0,25
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 10-12%	-0,04	0,01	0,33	-1,74	-0,74
Коефіцієнт рентабельності продажів	5-10%	-0,02	0,07	0,32	-0,27	-0,21
Коефіцієнт рентабельності основної діяльності	> 0.1	-0,02	0,08	0,47	-0,22	-0,17
Коефіцієнт поточної ліквідності	1.5–2.5	1,38	1,68	2,08	1,61	0,88
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1.0–1.5	0,63	1,22	1,42	0,85	0,44
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,5	0,08	0,10	0,13	0,10	0,04

Продовження Таблиці 2.8

Показник	Відхилення, тис. грн.			
	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022
Коефіцієнт автономії	0,07	0,03	-0,18	-0,2
Коефіцієнт фінансової залежності	-0,16	-0,07	0,49	1,07
Маневреність робочого капіталу	0,06	-0,27	0,13	-0,25
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,07	-0,01	-0,14	-0,17
Коефіцієнт рентабельності активів	0,03	2,37	-3,31	0,68
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,05	0,32	-2,07	1
Коефіцієнт рентабельності продажів	0,09	0,25	-0,59	0,06
Коефіцієнт рентабельності основної діяльності	0,1	0,39	-0,69	0,05
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,3	0,4	-0,47	-0,73
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,59	0,2	-0,57	-0,41
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,03	-0,03	-0,06

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Тоді як в 2019-2021 рр. показник знаходився в нормативних рамках, а в 2022 р. значне його скорочення засвідчує необхідність перегляду стратегії залучення фінансових ресурсів. Враховуючи наявний показник валового та чистого збитку у 2022-2023 рр., то коефіцієнти рентабельності за вказаний період мають від'ємний показник, що свідчить про низький рівень прибутковості господарської діяльності підприємства.

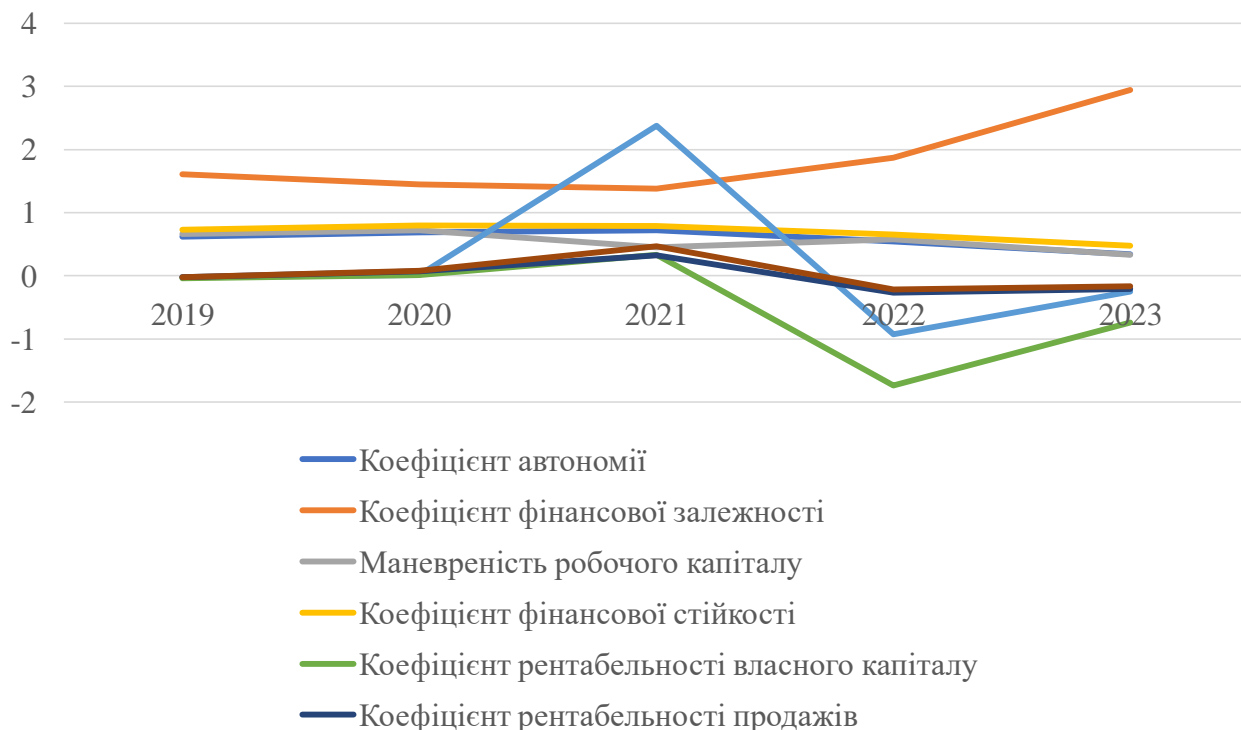

Рисунок 2.6 - Динаміка зміни активів підприємства, тис. грн.

Розраховано на підставі: [59], Додаток Д

Так як основною фінансових ресурсів підприємства є власний капітал протягом значного періоду часу, визначимо вплив зміни розміру власних фінансових ресурсів на кінцеві фінансові результати господарської діяльності компанії – чистий прибуток. Для цього використаємо доступні інформаційні інструменти для автоматичного кореляційно-регресійного аналізу. При цьому вхідними даними визначаємо розмір власних фінансових ресурсів як показник x , а чистий прибуток/збиток підприємства за аналогічні періоди в 2019-2023 рр. як y . Отримані дані перенесемо в Додаток Ж. Відповідно до автоматично

розрахованих показників відмічаємо, що параметрами парної лінійної регресії за методом найменших квадратів визначене рівняння: $y = 0,809 * x - 46,618$.

Статистична значущість рівняння перевірялася за допомогою коефіцієнта визначення і тесту Фішера. Встановлено, що в досліджуваній ситуації 57,46% від загальної варіабельності показника Y, тобто чистого прибутку/збитку компанії пояснюється зміною показника X (тобто розміром власного капіталу).

Також було встановлено, що параметри моделі не є статистично значущими. 1 одиниця призводить до збільшення параметра Y (або чистого прибутку/збитку) в середньому на 0,809 одиниці. Лінійний коефіцієнт кореляції дорівнює 0,758, Отже, залежність між ознакою Y і фактором X висока і пряма. Однак його значимість не підтверджена, тобто немає зв'язку між ознакою Y і коефіцієнтом X. Аналіз коефіцієнта еластичності показує значний вплив X на Y. Значення похибки наближення (-29,9%) свідчить про хорошу якість знайденої моделі.

Таким чином, проведений аналіз фінансових ресурсів підприємства за 2019-2023 рр. дозволяє сформулювати наступні проблеми фінансових ресурсів компанії: ПАТ «АМКР» має значну залежність від власного капіталу. При цьому, як показує кореляційний аналіз, його зміна в розмірі призводить до значної зміни в фінансових результатах діяльності компанії. Відмічаємо також значну залежність поведінки інвесторів від умов зовнішнього середовища компанії: з початком військового періоду відбулась значна втрата довіри фінансових інвесторів, що скоротило обсяг фінансових ресурсів з 2022 року. З метою об'єктивної оцінки є необхідність у додатковому дослідженні системи управління фінансовими ресурсами комбінату для визначення її ефективності.

2.3 Оцінка системи управління фінансовими ресурсами підприємства

Структура управління фінансовими ресурсами на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» побудована на багаторівневій системі, яка забезпечує координацію

між різними підрозділами компанії для ефективного використання фінансових ресурсів. Основні складові цієї структури включають:

1) Фінансовий департамент – центральний підрозділ, який відповідає за загальне планування, контроль і управління фінансовими ресурсами. До його обов'язків належить: планування та бюджетування – розробка фінансових планів і бюджетів компанії; фінансовий аналіз – аналіз фінансових показників та звітність для прийняття управлінських рішень;

2) Казначейство – підрозділ, відповідальний за управління грошовими потоками, кредитними ресурсами та інвестиційною діяльністю. Основні функції: контроль за надходженням і витрачанням грошових коштів; управління банківськими операціями, позиками та кредитними лініями;

3) Відділ бухгалтерського обліку – забезпечує ведення обліку фінансових операцій, складання фінансової звітності відповідно до законодавства і міжнародних стандартів.

4) Відділ внутрішнього аудиту – здійснює перевірку фінансової діяльності компанії для запобігання помилкам, шахрайству та недотриманню внутрішніх політик.

5) Відділ фінансового контролю – відповідає за моніторинг та аналіз витрат, контроль за виконанням бюджетів, а також аналіз економічної доцільності витрат.

6) Відділ управління ризиками [59]– оцінює і мінімізує фінансові ризики, пов'язані з коливанням ринкових умов, змінами валютних курсів, інфляцією тощо.

Така структура дозволяє компанії раціонально використовувати фінансові ресурси та підтримувати стабільну фінансову позицію на ринку, а також забезпечує прозорість та підзвітність у фінансових операціях.

Система управління фінансовими ресурсами компанії протягом аналізованого періоду була направлена на підвищення іміджу компанії та нівелювання ризиків (рис. 2.7), зокрема: кредитного ризику, ризику ліквідності, ринкового ризику (в тому числі валютного).

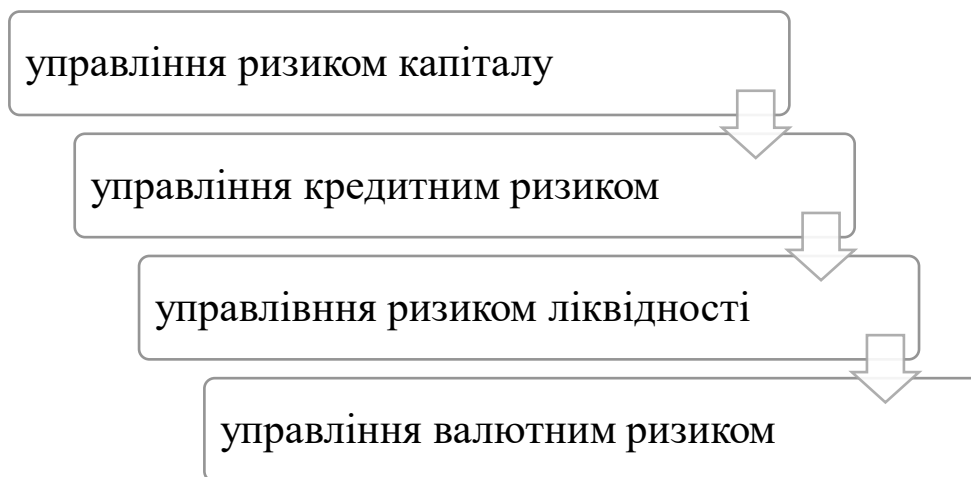

Рисунок 2.7 – Основні напрямки координації ризиків в системі управління фінансовими ресурсами ПАТ «АМКР»

Побудовано на підставі: [59].

Управління ризиками фінансових інструментів здійснює департамент казначейства фінансової служби компанії шляхом ідентифікації, вимірювання та оцінки ризиків, в тому числі за рахунок розробки та впровадження відповідних методик та процедур щодо мінімізації негативного впливу на діяльність підприємства. Контроль за ефективністю попередження фінансових ризиків здійснює Комітет з управління ризиками. Зокрема серед інструментарію управління фінансовими ризиками підприємство має можливість використовувати інструменти хеджування фінансових ризиків.

У питаннях управління капіталом ПАТ «АМКР», зокрема – власним капіталом компанії, на підприємстві функціонує система захисту здатності компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі для того, щоб максимізувати прибутки акціонерам та вигоди іншим зацікавленим сторонам, а також забезпечувати виконання вимог вітчизняного законодавства щодо нормативів по власному капіталу [59].

Так як значна частина фінансових ресурсів компанії формується за рахунок кредиторської заборгованості система управління ПАТ «АМКР» значну увагу приділяє кредитному ризику (це ризик того, що контрагент може

не виконати вчасно повністю або частково своїх зобов'язань перед компанією, що в результаті сформує зону потенційних збитків). Основою такого кредитного ризику є фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість за товари/послуги, інша поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо. З метою нівелювання даного ризику менеджмент компанії притримується політики співпраці з «надійними партнерами та інвесторами» (кредитоспроможними), використання акредитивної форми оплати за реалізовані товари та послуги, постійного контролю залишків дебіторської заборгованості та недопущення переведення в категорію безнадійної [59]. Додатково компанія притримується позиції розміщення грошових коштів у вітчизняних банках, які мають позитивну ділову репутацію та високий кредитний рейтинг.

З метою контролю ризику ліквідності на ПАТ «АМКР» здійснюється ретельний моніторинг та управління позицією ліквідності в динаміці: компанія практикує підтримку процесу детального бюджетування та прогнозного руху грошових коштів для виконання платіжних зобов'язань.

Враховуючи наявність в структурі капіталу іноземних інвестицій у валютній позиції та проведення додаткових залучень коштів деномінованих в іноземній валюті (зокрема кредитних або інвестиційних) для ПАТ «АМКР» актуальним та необхідним є контроль валютного ризику з метою скорочення негативного впливу на фінансові результати та фінансовий стан компанії у результаті зміни курсів обміну валют, які мають відношення до операції компанії.

Отже, відмічаємо, що система управління фінансовими ресурсами на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» ґрунтується на принципах ефективного планування, контролю та моніторингу фінансових потоків. До її основних елементів належать:

Бюджетування – формування та контроль виконання фінансових планів, а також аналіз відхилень фактичних показників від запланованих [59].

Управління витратами – оптимізація витрат виробничих та адміністративних процесів для підвищення рентабельності.

Контроль фінансових ризиків – виявлення та управління можливими ризиками, пов'язаними з коливаннями валютних курсів, зміною цін на сировину та іншими факторами.

Казначейство – управління грошовими потоками, включаючи операції з кредитами, позиками, інвестиціями та іншими фінансовими інструментами.

Звітування та аудит – регулярне складання фінансових звітів відповідно до міжнародних стандартів і проведення внутрішнього аудиту для забезпечення прозорості фінансових операцій.

Таким чином, можна зробити висновок, що вказана система дозволяє підприємству ефективно використовувати фінансові ресурси та забезпечувати стабільність і розвиток бізнесу на тривалий період.

3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

3.1 Закордонний і вітчизняний досвід управління фінансовими ресурсами підприємства

Закордонний досвід управління фінансовими ресурсами підприємства охоплює різні підходи, які спрямовані зазвичай на підвищення ефективності використання капіталу, забезпечення стабільності та зростання обсягів фінансових ресурсів у іноземних компаній. При цьому значний вплив на вибір інструментів управління фінансовими ресурсами іноземних компаній напряму залежить від національних особливостей ведення бізнесу, рівня фінансового ризику в країні, фінансової стабільності національної економічної системи, податкового навантаження, особливостей фінансового менеджменту тощо. В залежності від характеру впливу зовнішнього середовища та сформованих умов розвитку для суб'єктів господарювання розрізняють такі найтипівіші моделі організації управління фінансовими ресурсами (рис. 3.1).

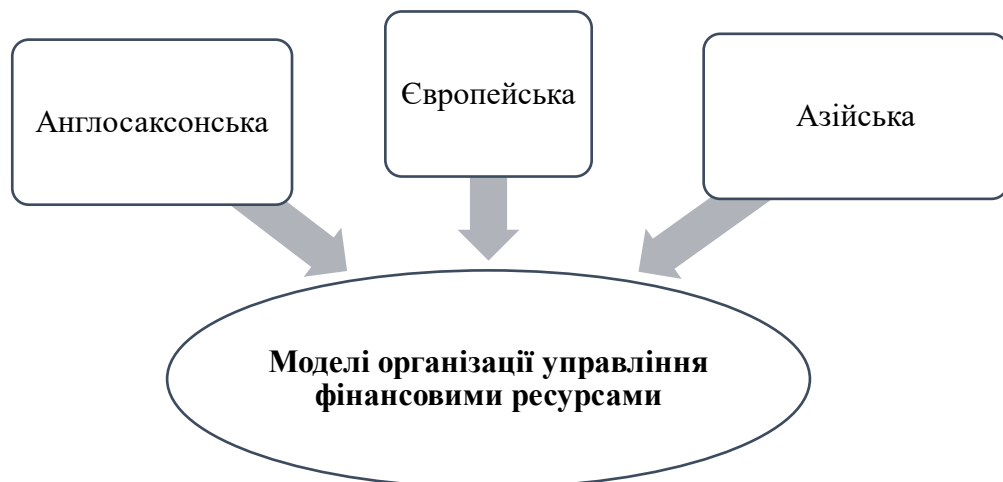

Рисунок 3.1 – Класифікація типових моделей організації управління фінансовими ресурсами підприємств

Англосаксонська модель управління фінансовими ресурсами має кілька ключових особливостей: тут відсутня можливість концентрації значної частки акцій в руках одного власника, вплив держави є мінімальним, а у фінансуванні переважає власний капітал над позичковим. Доступність кредитів і активні інвестиції у цінні папери є характерними ознаками цієї моделі. Яскравим прикладом такої моделі є компанії:

- Apple Inc. (США): її акції широко розподілені серед великої кількості акціонерів, що виключає можливість концентрації значного контролю в одних руках. Держава має мінімальний вплив на діяльність компанії, яка значною мірою фінансується власним капіталом.

- Microsoft (США) – ще один приклад компанії з доступом до великих обсягів кредитних ресурсів і орієнтацією на активне інвестування у цінні папери, що відображає англосаксонський підхід.

Європейська модель організації управління фінансовими ресурсами, навпаки, допускає концентрацію акцій у одного власника та залучення різних зацікавлених груп до управління компанією, серед яких можуть бути інвестиційні та фінансові інституції, організації, що представляють працівників і державу, а також профспілки; державне втручання тут має більш значний ступінь. Зокрема таку модель обрали для себе Volkswagen Group (Німеччина): значна частка акцій компанії зосереджена у родини Порше, також до управління залучені групи, як-от профспілки, представники працівників і держава, що має важливий вплив на корпоративні рішення; Unilever (Нідерланди, Велика Британія) – цей міжнародний конгломерат має структуру з наглядовими радами та залученням інвестиційно-фінансових інституцій, які беруть активну участь у прийнятті управлінських рішень тощо.

Азійська модель організації управління фінансовими ресурсами відома через існування структур типу «кейрецу», де комерційний банк об'єднує навколо себе інші організації, як-от інвестиційні та страхові компанії, виробничі та торговельні підприємства. Між ними виникають міцні економічні зв'язки, і активно використовується перехресне володіння акціями, що створює

тісні взаємовідносини між учасниками, а у японській версії цієї моделі акціонери націлені на довгостроковий розвиток корпорації, а дивіденди є основним джерелом їхніх доходів. Яскравими прихильниками такої моделі є компанії Mitsubishi Group (Японія) – відомий кейрецу, що об'єднує компанії з різних галузей (виробництво, фінанси, страхування), у тому числі Mitsubishi Bank, які тісно пов'язані економічно-господарськими зв'язками та перехресним володінням акціями; Sumitomo Group (Японія) – інший приклад японського кейрецу, де акціонери орієнтуються на довгострокову стабільність і розвиток, а в центрі знаходиться комерційний банк, навколо якого об'єднуються різні компанії з перехресним володінням акціями, що сприяє тісним економічним зв'язкам.

У свою чергу варто відмітити, що для кожної з цих моделей притаманні спільні базові характеристики, на яких акцентується увага при організації управління фінансовими ресурсами підприємств, зокрема:

- фінансове планування та бюджетування: компанії за кордоном широко використовують довгострокове та середньострокове бюджетування, а річні та квартальні плани відстежуються для забезпечення контролю за витратами, оптимізації доходів та ефективного використання фінансових ресурсів. Зокрема, практикується використання гнучких бюджетів, які дозволяють коригувати фінансові плани залежно від змін на ринку чи в економіці. Наприклад, Toyota Motor Corporation (Японія) впровадила методику Kaizen для постійного вдосконалення бізнес-процесів і скорочення витрат на виробництво. Вони використовують детальне планування та бюджетування для мінімізації витрат на всіх етапах виробництва. Крім того, Toyota практикує інтеграцію постачальників у виробничі процеси, що дозволяє знизити витрати та підвищити ефективність.

- управління грошовими потоками (Cash Flow Management): компанії надають великого значення контролю та плануванню грошових потоків. Наприклад, застосування програм прогнозування грошових потоків дозволяє передбачати потребу в додаткових фінансових ресурсах чи потенційні

труднощі з ліквідністю. Деякі організації використовують централізоване управління грошовими потоками для оптимізації витрат і уникнення зайвих позик. Так наприклад, Apple Inc. (США) активно використовує централізоване управління грошовими потоками, тримаючи значні резерви у вигляді грошових активів. Це забезпечує фінансову стабільність компанії, дозволяє інвестувати в інновації та знижувати залежність від зовнішніх позик. Apple також активно застосовує дивідендну політику і викуп власних акцій, що сприяє підвищенню вартості компанії для акціонерів.

- фінансова реструктуризація та оптимізація капіталу: закордонні компанії часто застосовують фінансову реструктуризацію для підвищення рентабельності. Це може включати залучення інвестицій, реструктуризацію боргових зобов'язань, оптимізацію співвідношення боргу і власного капіталу. Зокрема, залучення приватного капіталу та венчурних інвестицій надає можливість швидше розширювати бізнес без значного фінансового навантаження на підприємство.

- контроль за витратами та аналітика витрат: використання сучасних технологій для збору та аналізу даних про витрати дозволяє знижувати операційні витрати та підвищувати ефективність бізнес-процесів, такі інструменти, як ABC (Activity-Based Costing) або RFT (Real-Time Financial Tracking), дають змогу точно визначати найбільш витратні напрямки і коригувати стратегію фінансування відповідно до потреб.

- інвестування в інновації та цифрові технології: багато зарубіжних компаній активно інвестують у розвиток інновацій і цифрових технологій для оптимізації фінансових операцій, що включає автоматизацію бухгалтерського обліку, впровадження систем управління підприємством (ERP-системи), використання великих даних для прогнозування фінансових результатів та ризиків, а також аналіз ефективності інвестицій. Наприклад, Unilever (Нідерланди/Велика Британія) активно інвестує в цифрову трансформацію для оптимізації управління фінансовими ресурсами, використовуючи сучасні ERP-системи. Вони також впроваджують системи обробки великих даних (Big Data)

для аналізу попиту та управління постачанням. Це дозволяє їм гнучко реагувати на зміни ринку та знижувати витрати. У свою чергу Amazon (США) активно інвестує у власні інноваційні проєкти та цифрові технології, щоб знизити витрати та підвищити ефективність процесів. Завдяки цьому компанія успішно оптимізувала логістичні процеси та знизила витрати на доставку. Інвестуючи в інноваційні платформи та штучний інтелект, Amazon покращує якість обслуговування та підтримує свою конкурентоспроможність.

- ризик-менеджмент і хеджування: для захисту від валютних коливань, інфляції та інших економічних ризиків зарубіжні компанії часто використовують інструменти хеджування, що дозволяє стабілізувати фінансові потоки та уникнути непередбачених втрат. Наприклад, Nestlé (Швейцарія) активно займається хеджуванням валютних ризиків, щоб мінімізувати вплив коливань валют на свої доходи, адже компанія працює на глобальних ринках. Для цього вони використовують похідні фінансові інструменти, зокрема форвардні контракти та опціони. Крім того, компанія впровадила системи оцінки ризиків, щоб передбачати і управляти різноманітними фінансовими загрозами.

- корпоративне управління та прозорість: закордонні компанії активно запроваджують принципи прозорості та корпоративного управління, зокрема дотримуються міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), що дозволяє залучати інвесторів та забезпечувати довіру зацікавлених сторін. Наприклад, Siemens AG (Німеччина) відома своїм підходом до прозорості та корпоративного управління, що сприяє довірі інвесторів і залученню фінансових ресурсів. Вони дотримуються міжнародних стандартів фінансової звітності IFRS та активно залучають зовнішніх аудиторів. Також компанія інвестує в автоматизацію фінансового обліку та управління даними для забезпечення достовірності інформації.

Використання в різних комбінаціях зазначених базових характеристик допомагає іноземним компаніям досягати фінансової стабільності, підвищувати

ефективність управління фінансовими ресурсами, зменшувати витрати та швидше адаптуватися до змін ринкових умов.

Що стосується гірничо-металургійної сфери, то варто зауважити, що багатьма компаніями застосовуються інноваційні підходи до управління фінансовими ресурсами, оптимізації витрат і зниження ризиків:

1. Rio Tinto (Австралія, Велика Британія) активно використовує довгострокове фінансове планування, щоб знизити витрати на видобуток та виробництво металів. Компанія впровадила Data Analytics для аналізу собівартості продукції та планування капіталовкладень. Це дозволяє відстежувати витрати в режимі реального часу та коригувати витрати залежно від ринкової ситуації. При цьому Rio Tinto активно інвестує в автоматизацію та роботизацію видобутку ресурсів, використовуючи автономні вантажівки та системи дистанційного управління, що значно знижує витрати на робочу силу та підвищує продуктивність. Компанія оцінює вплив інвестицій через Return on Investment (ROI) і порівнює показники з конкурентами для підвищення конкурентоспроможності.

2. ArcelorMittal (Люксембург) використовує Cash Flow Management для мінімізації ризиків ліквідності, що забезпечує стабільний потік капіталу, незважаючи на коливання цін на ринку сталі та залізної руди. Впроваджена ERP-система дозволяє оптимізувати грошові потоки, знижуючи потребу в короткостроковому фінансуванні. Компанія застосовує також Activity-Based Costing (ABC) для детального аналізу операційних витрат, щоб ідентифікувати найбільш затратні процеси та скоротити витрати. Завдяки впровадженню ABC ArcelorMittal змогла знизити витрати на виробництво сталі приблизно на 5-7%, покращивши операційну ефективність.

3. Vale S.A. (Бразилія) активно працює над оптимізацією боргового навантаження, залучаючи інвестиції для фінансування проєктів з низькою собівартістю видобутку. Компанія залучає кошти за рахунок облігацій на міжнародних фінансових ринках, що дозволяє зменшити вартість капіталу і, відповідно, собівартість кінцевої продукції. Vale активно використовує також

інструменти хеджування, щоб захиститися від коливань цін на руду та валюти, адже значна частина продукції компанії експортується. Завдяки цьому компанія забезпечує стабільність фінансових потоків навіть при падінні цін на металургійну сировину.

4. BHP Group (Австралія) вкладає значні кошти у дослідження та розробки нових методів видобутку, що знижують екологічний вплив та підвищують енергоефективність. Наприклад, BHP інвестує у проєкти з використанням відновлюваних джерел енергії для живлення своїх видобувних операцій, що зменшує витрати на електроенергію в довгостроковій перспективі та підвищує привабливість компанії для інвесторів. Компанія впроваджує ефективні практики управління ризиками, зокрема для захисту від екологічних ризиків та регуляторних змін. Компанія має на меті знижувати ризики простою виробництва через посилення екологічних норм та забезпечує виконання своїх зобов'язань перед інвесторами та зацікавленими сторонами.

5. Nucor Corporation (США) активно використовує локальні джерела металобрухту для виробництва сталі, що дозволяє знижувати витрати на транспортування сировини, підвищуючи економічну ефективність процесів. Компанія використовує систему постачання, яка мінімізує складські витрати і прискорює оборот капіталу. Впровадження цифрових технологій в управлінні фінансами допомагає Nucor проводити швидку аналітику фінансових показників та робити прогнози на майбутні витрати, адаптуючись до змін в економічній обстановці.

Якщо проводити порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду управління фінансовими ресурсами підприємств, то відмічаємо схожий інструментарій, проте з меншою інтенсивністю впровадження ІТ-технологій. Так, наприклад:

- компанія «Миронівський хлібопродукт» активно використовує системи управлінського обліку та фінансового планування для прогнозування доходів і витрат; компанія має чітку стратегію фінансування, яка включає залучення іноземних інвестицій і кредитів для розширення виробництва. При цьому

компанія практикує надання доступу до фінансування через випуск єврооблігацій на міжнародних фінансових ринках, що дало змогу залучити значні кошти для розвитку бізнесу.

- ТОВ «Нова Пошта» активно впроваджує системи для моніторингу та управління грошовими потоками, що дозволяє їй підтримувати високу ліквідність. Компанія працює над автоматизацією обліку, що допомагає зменшити витрати та покращити фінансові показники, інвестує в технології, такі як мобільні додатки та онлайн-сервіси, що дозволяє зменшити витрати на обробку замовлень та підвищити ефективність роботи.

- ПрАТ «Київстар» реалізує програми з оптимізації витрат, зокрема шляхом зниження операційних витрат та впровадження нових технологій для зменшення витрат на обслуговування мережі. При цьому компанія дотримується міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), що забезпечує прозорість і відкритість для інвесторів.

- Агрокомпанія «Астарта» здійснила реструктуризацію боргових зобов'язань для зниження фінансового навантаження, що дозволило компанії зосередитися на інвестиціях у розвиток виробництва. Компанія активно використовує програми державної підтримки агросектору, що допомагає їй зменшити витрати на виробництво та покращити фінансові результати тощо.

Що стосується гірничо-металургійної сфери, то відмічаємо, що вітчизняні підприємства:

- Групи Метінвест застосовують методи ABC (Activity-Based Costing) для детального аналізу витрат на виробництво. Це дозволяє компанії ідентифікувати найбільш витратні процеси і оптимізувати їх. Компанія інвестує також в цифрові технології, зокрема в системи управління підприємством (ERP) для автоматизації обліку та управлінських процесів, що підвищує ефективність фінансового управління.

- ПАТ «Запоріжсталь» активно впроваджує систему моніторингу та прогнозування грошових потоків, що дозволяє зменшити ризики ліквідності. Компанія контролює дебіторську заборгованість, намагаючись зменшити

терміни її погашення. Впровадження екологічно чистих технологій і обладнання, таких як системи очищення викидів, допомагає не лише відповідати вимогам екологічного законодавства, а й знижувати витрати на штрафи та покращувати імідж компанії.

- групи ДТЕК: проводить активну реструктуризацію своїх фінансових зобов'язань, щоб знизити боргове навантаження та поліпшити фінансову стійкість. Компанія реалізує проекти з впровадження нових технологій в гірничодобувній галузі, що дозволяє зменшити витрати на видобуток та покращити ефективність.

Таким чином, як вітчизняні, так і закордонні компанії демонструють різні підходи до управління фінансовими ресурсами, оптимізації витрат і захисту від ризиків в залежності від особливостей зовнішнього середовища їх існування, наявних національних стимулів та ризиків тощо. При цьому кожне підприємство формує свій унікальний інструментарій управління фінансовими ресурсами в залежності від стратегічної мети своєї діяльності.

3.2 Пропозиції щодо удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є частиною вертикально інтегрованого холдингу ArcelorMittal і наразі, незважаючи на зовнішні загрози через воєнний стан, зосереджене на перспективних ринках, маючи чітко визначену стратегію розвитку передусім пов'язану із зміцненням його конкурентних переваг. Серед безумовних сильних сторін ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можна відзначити забезпеченість запасами залізних руд, географічну близькість до джерел енергетичних ресурсів – вугілля та газу, а також багатий досвід функціонування компанії та наявність висококваліфікованого персоналу.

Проведений аналіз системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та її результативності дозволяє зробити висновок, що компанія на сьогодні активно використовує інструменти планування та

бюджетування з метою оптимізації витрат. Втіленням цього інструменту стала програма збереження ресурсів та зниження витрат на енергетику, що дозволяє зменшити собівартість продукції підприємства. Значної уваги заслуговують також інвестиції в модернізацію обладнання та технологічні процеси, що дозволило підвищити продуктивність та зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Разом з тим, наявність виявлених проблем та негативних явищ у вигляді скорочення прибутковості підприємства в 2022-2023 рр. визначає за необхідне удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Враховуючи сучасні виклики для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» для ефективного управління фінансовими ресурсами потрібно застосовувати системний підхід, що узгоджується із загальною стратегією розвитку підприємства та враховує вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Основною метою в такому випадку має стати оптимізація процесів формування і використання фінансових ресурсів, що базується на системно-аналітичному підході, коли управлінські рішення приймаються з урахуванням актуальної ситуації та впливу факторів навколишнього середовища. Для нарощення обсягів фінансових ресурсів компанія має можливість:

- збільшити власні фінансові ресурси для розширення ринкових позицій;
- активізувати спільне фінансування проєктів із залученням ресурсів інших партнерів (компаній);
- залучення доступних джерел фінансування для впровадження інноваційних проєктів;
- залучення донорських коштів;
- перехресне фінансування.

В даному випадку для компанії окрім традиційних методів збільшення фінансових ресурсів (з позиції власного капіталу – внески до статутного капіталу від засновників та акціонерів, отримання додаткового прибутку від діяльності, податкові пільги, безповоротна фіндопомога; з позиції позичкового капіталу – банківські кредити, товарний кредит, фіндопомога на зворотній

основі тощо) варто апробувати прогресивні методи управління фінансовими ресурсами, а саме (рис. 3.2):

1) Методи збільшення власного капіталу, серед яких: розміщення депозитарних розписок на світових фінансових ринках; випуск похідних цінних паперів, прив'язаних до акцій підприємства;

2) Методи збільшення позичкового капіталу, що включають розміщення корпоративних облігацій на внутрішніх та міжнародних ринках; комерційний кредит у вигляді векселів; отримання позик через операції "репо";

3) Методи оптимізації структури активів, зокрема: дисконтування дебіторської заборгованості; використання товаророзпорядчих цінних паперів або лізинг основних засобів.

ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ

- на основі власного капіталу
- на основі позичкового капіталу

ПРОГРЕСИВНІ МЕТОДИ

- на основі власного капіталу
- на основі позичкового капіталу
- оптимізація структури активів

Рисунок 3.2. - Методи нарощення фінансових ресурсів комбінату

Прогресивні методи управління фінансовими ресурсами суттєво відрізняються від традиційних у кількох аспектах. По-перше, їх застосування базується на використанні спеціалізованих фінансових інструментів, включаючи цінні папери з широким спектром функцій. По-друге, серед прогресивних методів виділяється окрема група, яка спрямована на оптимізацію структури активів, що є важливим кроком для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств. Це завдання має

особливу значущість для зростання стабільності і прибутковості компанії. По-третє, ці методи відкривають можливості залучення додаткових фінансових ресурсів як на внутрішніх, так і на міжнародних ринках, розширюючи фінансові можливості підприємств. З огляду на важливість прогресивних методів у сучасному фінансовому управлінні, варто використовувати їх сукупність для досягнення оптимального співвідношення власних і позичкових коштів, що сприятиме підвищенню рентабельності та забезпеченню фінансової стабільності в довгостроковій перспективі. Доступ до міжнародних фінансових ринків є однією з ключових складових прогресивних методів, яка значно розширює фінансові можливості підприємства.

В умовах невизначеності майбутнього часто важко, а подекуди й неможливо точно оцінити реальні потреби й можливості для залучення фінансування ПАТ «АМКР». В даному випадку спробуємо використати «Метод сценаріїв», що передбачає розробку різноманітних можливих напрямків розвитку майбутніх подій і формування на їх основі стратегічних альтернатив. Цей метод довів свою ефективність у кризових ситуаціях, виступаючи як альтернатива класичному лінійному плануванню. Привабливість і обґрунтованість використання «методу сценаріїв» зростає разом із рівнем нестабільності середовища: чим більша невизначеність, тим менш застосовними стають традиційні методи планування, а сценарний підхід набуває більшої цінності. Сценарний підхід передбачає використання двох типів вихідних даних. Перший тип охоплює інформацію про поточний і минулий стан ПАТ «АМКР», а також сучасні тенденції в зовнішньому середовищі, тобто збережені дані. Другий тип - це результати досліджень закономірностей розвитку об'єкта планування та їх прогнозованого продовження в майбутньому, що потребує аналітичного опрацювання. Отже, у сценаріях одночасно враховуються наявні дані про діяльність підприємства та аналітичні дослідження тенденцій у його зовнішньому і внутрішньому середовищі. Фінансові ресурси, що підтримують виробничу діяльність ПАТ «АМКР», забезпечують її безперервність, а синхронізація доходів і витрат є

критично важливою. Інакше баланс у використанні фінансових ресурсів може бути порушено, що створює ризик банкрутства.

Доходи від реалізації продукції дозволяють ПАТ «АМКР» продовжувати виробничий процес, а частина прибутку може використовуватися для відновлення фінансових ресурсів. В такому випадку для відтворення ресурсів комбінату можуть застосовуватися короткострокові і довгострокові інвестиції, що не залучаються безпосередньо до процесу виробництва. Така практика інвестування для генерації доходів є формою розширеного відтворення, що сприяє підвищенню ефективності всього відтворювального циклу комбінату.

Визначимо основні принципи оновленої моделі управління фінансовими ресурсами комбінату (рис. 3.3).

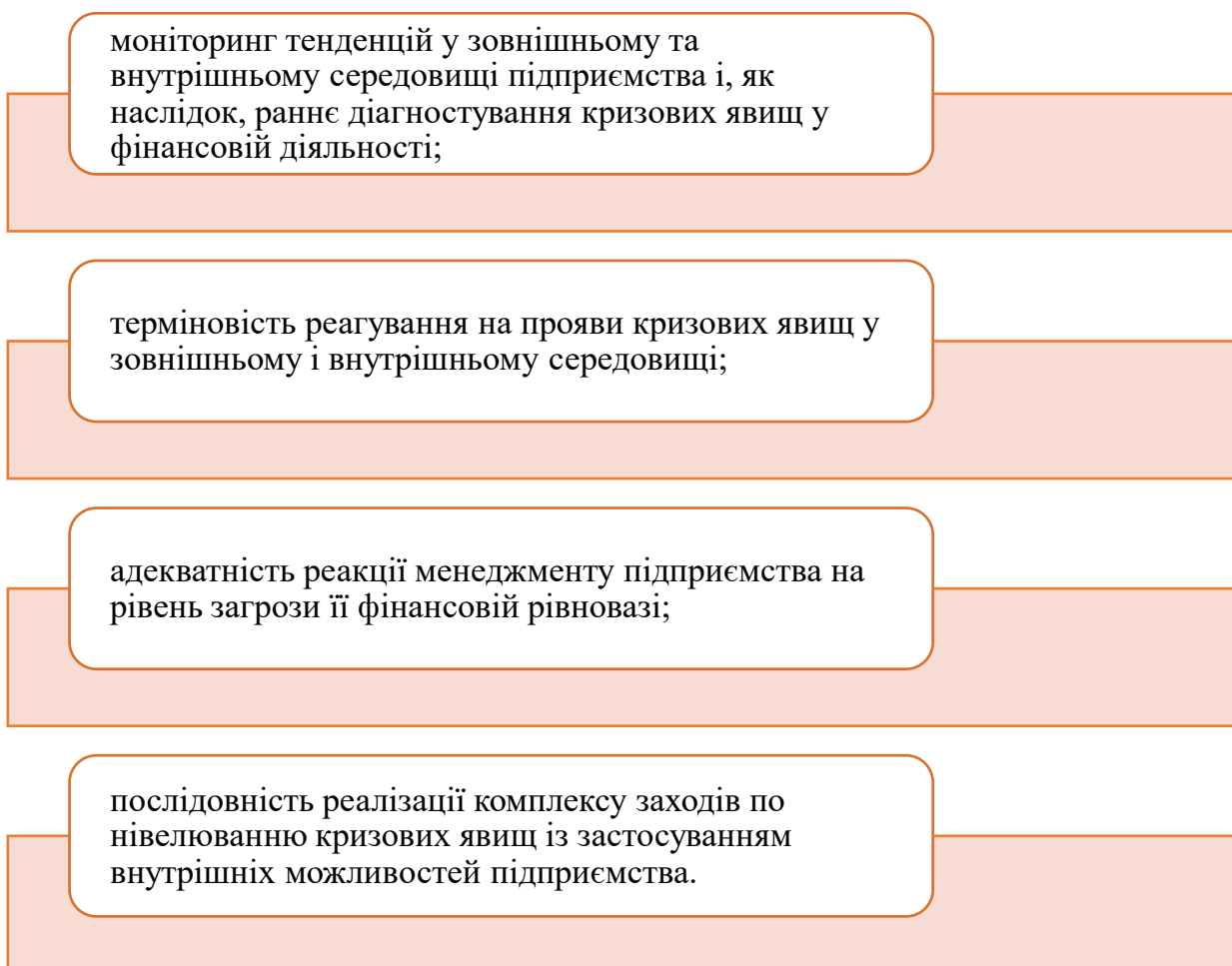

Рис. 3.3 - Основні принципи оновленої моделі управління фінансовими ресурсами комбінату в умовах воєнного стану

Високі ризики для підприємства та його фінансового стану, які продиктовані воєнним станом та близьким територіальним розташуванням підприємства до зони ведення активних бойових дій, формує за необхідне пошук альтернативних шляхів залучення фінансових ресурсів у вигляді іноземних інвестицій.

Більшість інвесторів розглядають раціональність інвестування за умови направлення їх в основні виробничі фонди. В даному випадку пропонується політика оновлення основних виробничих фондів комбінату, яка концентрується на використанні в шахтах самохідного гірничого обладнання; модернізації циклів в конвертерному, мартенівському, вогнетриво-вапняному та капрівому цехах, цеху з підготовки потягів, ремонту металургійних мечей тощо з оптимальними витратами енергії може включати впровадження узагальненої автоматизованої системи менеджменту основних засобів, яка дозволить здійснювати моніторинг впровадження проєктів, їх контроль та розрахунок ефектів.

Для ПАТ «АМКР» таку систему менеджменту пропонується реалізувати через модуль програми управління основними фондами типу SAP ERP, загальна вартість якої становить 1235 тис. грн. (при цьому 370,5 тис. грн. з попередньої суми призначається в якості адміністративних витрат (на навчання персоналу комбінату у користування програмою), тоді як 684,5 тис. грн. – на придбання самої програми).

Асигнування планується проводити протягом трьох років, при цьому сума початкових інвестицій становитиме 750 тис. грн. із загальної вартості проєкту. Розрахуємо ефективність даного проєкту за коефіцієнтом чистої теперішньої вартості проєкту та індексу рентабельності (за методикою UNIDO).

Для цього будемо таблицю 3.1, враховуючи, що проєкт розрахований в загальному на 7 років.

Таблиця 3.1 - Період окупності інноваційного проекту для ПАТ «АМКР»

Період	Грошові потоки, тис. грн.	Чистий грошовий потік, тис. грн
0	-750	-750
1	-420	-1170
2	-65	-1235
3	600	-635
4	680	45
5	550	595
6	420	1015
7	300	1315

Таким чином, за таблицею 3.1 період окупності даного проекту складає 4 роки, адже через 4 роки комбінат матиме можливість отримувати позитивний чистий грошовий потік від вкладених інвестицій. Далі проводимо визначення показника чистої теперішньої вартість та індекс рентабельності вкладень капіталу за наступними формулами:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+k)^t} - A_0$$

$$NPV = \frac{600}{1,685} + \frac{680}{2,005} + \frac{550}{2,386} + \frac{420}{2,840} + \frac{300}{3,379} - 750 - \frac{420}{1,19} - \frac{65}{1,416} = 13.45 \text{ тис. грн.}$$

$$PI = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+k)^t}}{\sum_{t=0}^n \frac{A_t}{(1+k)^t}} \quad PI = \frac{1162.3}{1148.84} = 1,012$$

Відповідно до нормативних показників за даними коефіцієнтами, маємо, що впровадження проекту є ефективним і він є можливим для прийняття: значення чистої теперішньої вартості більше нуля; індекс рентабельності є більшим одиниці. Отже, визначена математична модель вибору інвестиційного проекту для комбінату дозволяє врахувати її ефективність, прибутковість та ймовірність ризику, що особливо важливо в теперішніх умовах.

Враховуючи модель взаємозв'язків, яка була визначена між показником власного капіталу та чистого прибутку сформуємо наступну оцінку ефективності апробації запропонованих заходів в напрямку удосконалення управління фінансовими ресурсами комбінату методом прогнозованих оцінок (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 - Прогнозна оцінка основних показників ПАТ «АМКР»

Показник	Рік						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (прогноз)	2025 (прогноз)
Власний капітал, тис. грн.	60631140	60879286	76552000	28212939	16016794	19221322,8	23065652,36
чистий прибуток, тис. грн.	-2265232	740902	25216068	-49009104	-11811030	15503,43	18613,49
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, грн/грн	-0,04	0,01	0,33	-1,74	-0,74	0,001	0,001

Таким чином, проведений аналіз дозволив визначити, що для ПАТ «АМКР» є доцільним реалізація вищевказаної моделі управління фінансовими ресурсами комбінату, що дозволить забезпечити зростання власного капіталу компанії, сформувати тенденцію до отримання чистого прибутку у 2024-2025 рр. та в результаті отримати прибутковість власного капіталу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведений аналіз дозволяє сформулювати наступні узагальнюючі висновки.

1. Підвищений науковий інтерес до розуміння сутності поняття "фінансові ресурси підприємств" сформував значну базу напрацювань в даній сфері вітчизняних та іноземних фінансистів, проте із різними обґрунтованими формулюванням даного економічного явища. Якщо одні розглядають фінансові ресурси через призму процесів відтворення та форми їх прояву, але не враховується можливість існування фінансових ресурсів поза фондовою формою. Інші економісти формують термін з розуміння фінансових ресурсів розвитку. Деякі дослідники ототожнюють фінансові ресурси з капіталом, а іноді навіть підмінюють одне поняття іншим. У роботі сформовано уніфіковане визначення поняття, а саме: фінансові ресурси підприємства – це кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства, які можна класифікувати за такими критеріями: за їх видами та складом, а також за джерелами їх виникнення (формування), за етапами формування; за використанням; за формою реалізації тощо. Розрізняють власні, позикові та залучені фінансові ресурси підприємства за характеристикою джерел їх фінансування. Такий розподіл знаходить своє відображення і в фінансових звітностях підприємства. Окремо фінансові ресурси класифікують за етапами формування, за характером використання, формою реалізації тощо.

2. Для підприємства актуальним завжди є питання визначення оптимальної потреби у фінансових ресурсах, джерелах їх формування та пошуку обґрунтованих напрямків їх використання. Одним з найважливіших завдань фінансових служб підприємств є саме пошук ефективних джерел формування фінансових ресурсів, оптимізація їх структури та напрямків інвестування. Все це продиктовано тим, що величина фінансових ресурсів та ефективність їх використання безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства, включаючи його фінансову стійкість, ліквідність,

платоспроможність і кредитоспроможність. Управління фінансовими ресурсами підприємства, особливо у промисловому секторі, являє собою комплекс взаємопов'язаних економічних дій, спрямованих на визначення обсягів фінансових ресурсів, необхідних для досягнення запланованих економічних і соціальних цілей підприємства, а також на контроль за їх цільовим і ефективним використанням. Система управління фінансовими ресурсами підприємства включає такі етапи, як фінансове планування та прогнозування, оперативну фінансову діяльність, а також аналіз і контроль фінансових операцій підприємства. Фінансове планування охоплює складання фінансових планів та інших фінансово-економічних розрахунків для визначення витрат і джерел фінансування різних сфер діяльності підприємства. Управління фінансовими ресурсами підприємства в першу чергу спрямоване на розв'язання конкретних завдань з формування і раціонального використання фінансових ресурсів. Для досягнення цих цілей застосовується низка спеціалізованих методів, які дозволяють отримати кількісну оцінку окремих аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства. Ці методи включають як загальнонаукові та загальноекономічні підходи, так і специфічні інструменти фінансового аналізу, що забезпечують більш детальне вивчення фінансових потоків, оптимізацію структури капіталу та оцінку прибутковості інвестиційних проектів, зокрема: горизонтальний, вертикальний, трендовий, порівняльний аналіз, метод фінансових коефіцієнтів тощо. Використання таких інструментів дозволяє підприємству здійснювати ефективне планування і прогнозування, оперативно реагувати на зміни в ринковому середовищі, а також підвищувати ефективність управління фінансовими потоками та знижувати ризики.

3. Система інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства є комплексною структурою, що включає збір, обробку, зберігання та передачу даних, які є критично важливими для прийняття управлінських рішень. Інформація в цьому контексті розглядається як виробничий ресурс з економічною цінністю, що потребує високої якості та

актуальності для підтримки фінансової діяльності. Вітчизняні системи інформаційного забезпечення зазвичай базуються на бухгалтерській звітності та обліку, а також враховують організаційно-економічні особливості підприємства. Автоматизація таких систем дозволяє ефективніше контролювати та прогнозувати фінансові процеси, що сприяє підвищенню результативності управлінських рішень. Система інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства є комплексною структурою, що включає збір, обробку, зберігання та передачу даних, які є критично важливими для прийняття управлінських рішень. Інформація в цьому контексті розглядається як виробничий ресурс з економічною цінністю, що потребує високої якості та актуальності для підтримки фінансової діяльності. Вітчизняні системи інформаційного забезпечення зазвичай базуються на бухгалтерській звітності та обліку, а також враховують організаційно-економічні особливості підприємства. Автоматизація таких систем дозволяє ефективніше контролювати та прогнозувати фінансові процеси, що сприяє підвищенню результативності управлінських рішень. У свою чергу нормативно-правове забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємств в Україні складається з широкого комплексу законодавчих актів, що регулюють різні аспекти фінансової діяльності. Основу цієї системи утворюють Конституція України, Цивільний і Господарський кодекси, а також спеціалізовані закони, що охоплюють фінансовий контроль, оподаткування, державні закупівлі та банківську діяльність. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та нормативні акти Міністерства фінансів сприяють уніфікації підходів до обліку й звітності, полегшуючи співпрацю з іноземними партнерами. Разом з локальними нормативними актами підприємств, ці документи створюють основу для формування стратегії фінансового управління і прозорого контролю фінансових потоків. Отже, нормативно-правова база забезпечує системний підхід до управління фінансовими ресурсами та підтримує цілісність економічної діяльності підприємств.

5. У роботі проведено дослідження системи управління фінансовими ресурсами ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг» за період 2019-2023 рр. В результаті дослідження визначено, що на сьогодні це найбільше підприємство гірничо-металургійного комплексу України, унікальне по своїх масштабах і можливостях з повним металургійним циклом. За результатами техніко-економічної оцінки визначено, що підприємство має нерівномірну динаміку показників отриманої виручки за 2019-2023 рр., що супроводжувалось в подальшому негативними тенденціями до скорочення прибуткових показників, починаючи з 2021 року: в 2022 році виручка від реалізації зменшилась на 60%, тоді як в 2023 році – на 5% (на 1969775 тис. грн), при цьому відмічаємо, що в 2022 році скорочується і собівартість реалізованої продукції на 25% (до 55829721 тис. грн), тоді як в 2023 році скорочення фіксувалось на рівні 9,3% (до 50635909 тис. грн). Тоді як у довоєнний період спостерігалось зростання виручки від реалізації: у 2020 році на 1,7%, у 2021 році – на 72,14% на фоні відновлення світового попиту на металопродукцію. У 2019 р. компанія отримала валовий збиток, тоді як в 2020 р. відбувається нарощення обсягів реалізації, що спричиняє зростання валового прибутку до 4651154 тис. грн., в 2021 р. – до 34741851 тис. грн. З початком воєнного стану в 2022 р. компанія зафіксувала валовий збиток у 12 011 311,00 тис. грн., в 2023 р. його розмір вдалось скоротити до 8 787 274,00 грн. Аналогічна динаміка коливаючих показників спостерігається і за показником чистого прибутку. Разом з тим, враховуючи скорочення обсягів валового збитку у 2023 році, можна визначити, що компанією сформовано результативну систему управління в умовах воєнного стану. На цьому фоні компанія формує базу фінансових ресурсів з різних джерел походження: як власних, так і запозичених. Якщо в 2019-2021 рр переважну частку склав власний капітал, то значне скорочення власного капіталу відбулось через зростання показника в 2022-2023 рр. непокритих збитків: в 2022 р. було зафіксовано 3283553 тис. грн., тоді як в 2023 р. – 15094583 тис. грн. За характером направлення фінансових ресурсів в 2019-2021 рр. основним об'єктом інвестування були переважно необоротні активи, то в

2022 р. пріоритет був змінений на оборотні активи, а в 2023 р. із незначним розривом в грошовому еквіваленті перевага знову почала віддаватись необоротним активам. Коефіцієнтний та факторний аналіз дозволили визначити високу залежність результатів діяльності компанії від власного капіталу. Відмічено також значну залежність поведінки інвесторів від умов зовнішнього середовища компанії: з початком військового періоду відбулась значна втрата довіри фінансових інвесторів, що скоротило обсяг фінансових ресурсів з 2022 року.

6. У ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» багаторівнева структура управління фінансовими ресурсами забезпечує координацію між підрозділами для ефективного фінансового планування, контролю грошових потоків, бухгалтерського обліку, аудиту, контролю витрат та управління ризиками. Ключовими елементами цієї структури є фінансовий департамент, казначейство, відділи бухгалтерського обліку, внутрішнього аудиту, фінансового контролю та управління ризиками, що сприяють раціональному використанню ресурсів та підвищенню фінансової стабільності компанії. Загалом система управління спрямована на зниження фінансових ризиків і зміцнення позицій компанії на ринку.

7. Проведений аналіз вітчизняної та іноземної практики застосування системи управління фінансовими ресурсами підприємств дозволила визначити особливості їх розвитку. Основна відмінність полягає у ступені інтеграції сучасних технологій та масштабі впровадження практик управління фінансами. Закордонні компанії надають більше значення автоматизації, використанню аналітики, управлінню ризиками та інвестиціям у довгострокову ефективність, тоді як українські підприємства зосереджуються на оптимізації витрат та використанні доступних програм державної підтримки. Таким чином, адаптація елементів зарубіжного досвіду, таких як централізоване управління грошовими потоками, інтеграція інновацій та аналітичних інструментів (напр., ERP-системи, методи ABC та аналіз великих даних), може сприяти підвищенню ефективності українських підприємств у довгостроковій перспективі.

З метою удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» компанії варто зосередитись над оптимізацією управління фінансовими ресурсами, застосовуючи інноваційні методи для залучення капіталу, модернізації обладнання та зменшення витрат. Запровадження нової системи управління фінансовими ресурсами та інвестиційних проектів дозволяє підприємству підвищити ефективність, зменшити ризики та забезпечити безперервний виробничий цикл в умовах воєнного стану. Прогнозовані заходи передбачають зростання власного капіталу, тенденцію до прибутковості та стійкість на перспективу 2024-2025 років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанов І. С., Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. 2-ге вид. Київ: Кондор, 2022. 378 с.
2. Босак І.П. Палига Є.М. Інформаційне забезпечення управління фінансам підприємства. *Регіональна економіка*. 2021. №8. 25 с.
3. Боярко І.М. Гриценко Л.Л., Рябенков О.В. Концептуальна модель організації системи інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. № 5(129). 69 с.
4. Боярко І.М., Гриценко Л.Л. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 400 с.
5. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка та суспільство*. 2023. № 14. С. 778–783.
6. Бражник, Л., Аранчій, Д., Чоп, В. Фінансові ресурси підприємства: управління та їх вплив на фінансовий стан. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. №5, С. 115-120.
7. Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2023. № 5. С. 105–111.
8. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19. С. 32–34.
9. Буряковський В. В. Фінанси підприємств: посіб. Дніпро: Пороги, 2022. 302 с.
10. Васьківська К.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2021. 236 с.
11. Вахович І.М., Герасимчук З.В., Камінська І.М., Ковальська Л.Л., та інші. Економіка підприємства: навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2022. 632 с.
12. Виговська В. В. Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами промислових підприємств в умовах виходу з кризи. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 1. С. 65-71.

13. Власова Н. О., Міщенко В. А., П'ятак Т. В., Т. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Світ Книг, 2022. 437 с.

14. Вовчак О.Д. Інвестування : навч. посібник. Львів : Новий Світ, 2022. 544 с.

15. Волинчук Ю.В., Завадська О.М., Камінська І.М. та ін. Фінансові ресурси підприємства: навч. посібник. Київ: Кондор, 2020. 620 с.

16. Гончаренко О.О. Аналіз управління фінансовими ресурсами підприємств промисловості в умовах підвищеного ризику. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. 2024. Вип.8. С.119-122.

17. Гончаров В.М., Родіонов О.В. Фінансові інвестиції: сутність та теоретичні аспекти залучення. *Економічні науки*. №21. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpchdtu/2022_21_2/articles/39_Goncharov.pdf (дата звернення: 20.10.2024)

18. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436. Дата оновлення: 22.02.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2024).

19. Градіасов В. М., Кравченко С. В., Ісаєва О. Є. Інвестування : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 164 с.

20. Гринчуцький В. І., Блащак Б. Я. Теоретичні аспекти формування механізму нарощування фінансового потенціалу підприємств. *Економіка, бізнес та управління*. Східна Європа, 2022. Вип. 3. С. 177–182. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bit-stream/123456789/2307/1/Grynychutskyi.pdf> (дата звернення: 07.11.2024)

21. Гриньова В. М. Інвестування: підручник. Київ: Знання, 2020. 456 с.

22. Гудзь О.Є. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в управлінні підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2023. №8. С.4-12. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/p_1023_70172914.pdf?file=p_1010_70172914.pdf (дата звернення: 09.09.2024)

23. Гудзь О.Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. Т. 1 № 32. С.330-340. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2892>. (дата звернення: 27.08.2024)
24. Гуторов О.І. Інвестиційний менеджмент: конспект лекцій. Харків: ХНАУ, 2021. 203 с.
25. Дема Д. І. Фінансовий менеджмент : підручник. Житомир : ЖНАЕУ, 2021. 320 с.
26. Денисенко М. П. Основи інвестиційної діяльності : підруч. Київ: Алерта, 2022. 338 с.
27. Денисенко М.П. Колос І.В. Інформаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економіка та держава*. 2023. № 17. С 19-24.
28. Дерев'янку Б. В. Основи нормативно-правового регулювання фінансами підприємств: матер. науково-практичного круглого столу. *Сумський державний університет*. Суми, 2023. 97 с.
29. Дмитрієв І.А., І.Ю. Шевченко Економіка підприємства: навч. посіб. Харків: ХНАДУ, 2021. 292 с.
30. Дука А.П. Інвестування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018. 424 с.
31. Дятлов Є.В. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту підприємства в умовах військового стану на промислових підприємствах. *Економіка та підприємництво*. 2024. № 1 (350). 128.
32. Євтушенко О.А. Інформаційне забезпечення управління фінансовим капіталом підприємства: особливості інвестиційних рішень. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2024. № 5 (75). С.48.
33. Журавльова Т.О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42-45. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4535&i=7>. (дата звернення: 30.08.2024)
34. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансовий словник. Київ: Знання, 2021. с. 436

35. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 30.09.2024)
36. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1561-XII зі змінами URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.09.2024).
37. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV зі змінами URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.09.2024).
38. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI зі змінами URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.09.2024).
39. Здреник В.С. Економіко-правова сутність поняття «фінансові вкладення» та «фінансові інвестиції». *Вісник ЖДТУ*, 2023. № 1 (63). С. 60-74. 227
40. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : навч.посіб. 5-е вид. Київ: Кондор, 2020. 388 с
41. Іванова В. В. Інформаційне забезпечення фінансів підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища: монографія. Київ: Логос, 2021. 277 с.
42. Ігнатюк В.В. Сучасні джерела фінансування інвестиційних потреб. *Приазовський економічний вісник*, 2023. Вип.2. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2023/2_19_ukr/19.pdf (дата звернення: 29.10.2024).
43. Іщенко Я.П., Подолянчук О.А., Коваль Н.І. Фінансовий облік 1: підручник. Вінниця: Вид-во «ФОП Кушнір Ю. В», 2021. 496 с.
44. Калініченко О.В., Плотник О.Д. Економіка підприємства. Практикум: навч. посібник. Київ: Кондор, 2022. 600 с.
45. Квасницька Р.С. Інструментарій та методи оптимізації цільової структури капіталу підприємства. *Економіст*. 2022. №5. С. 73–75.
46. Кириченко О.А. Інвестування : підручник. Київ : Знання, 2021. 573 с.
47. Козак В.Г. Удосконалення системи інформаційного забезпечення економічного аналізу. *Економіка України*. 2022. № 6. С. 105.

48. Колчина Н. В. Фінанси підприємств: підручник. Львів: Хроніки, 2022. 368 с.
49. Кононенко Ж. А. Сучасний стан та перспективи вкладень довгострокових фінансових інвестицій в Україні. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*, 2023 № 9. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2023/5.pdf (дата звернення: 28.10.2024).
50. Кропельницька С.О., Цигилик І.І. Аналіз і розробка інвестиційних проектів: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 174 с.
51. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Кондор, 2021. 551 с.
52. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств : підручник Київ: КНТЕУ, 2021. 491 с.
53. Луців Б.Л., Кравчук І.С. Інвестування та фінансові ресурси підприємств: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2022. 544 с.
54. Мавлєва, Д., Лиса, О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*, №56. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-52> (дата звернення: 02.10.2024)
55. Маслак О. І., Коробкова І. В Інформаційне забезпечення процесу управління стратегічною фінансовою стійкістю підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 4. С. 25.
56. Мишко О. А. Інвестування: конспект лекцій. Луцьк: ЛНТУ, 2023. 132 с.
57. Мойсеєнко І., Ревак І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз та аналіз фінансового плану: навч. посіб. Львів : ДУВС, 2024. 276 с.
58. Неізнана О.В., Григорук А.А., Литвин Л.М. Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 2022. Вип. 39. URL: <dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/26285/1/ertyui.pdf> (дата звернення: 02.10.2024).

59. Офіційний вебсайт ПАТ «АМКР». URL: https://ukraine.arcelormittal.com/corporate-responsibility/strategy/zatsikavleni_storony (дата звернення: 30.11.2024)
60. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави: монографія. Київ: «НІОС», 2022. 94 с.
61. Пересада А. А. Фінансові інвестиції : підручник Київ: КНЕУ, 2021. 726 с.
62. Петровська, Н. В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємства. Суми: СумДУ, 2022. 37 с.
63. Піскус Р. В. Управління фінансовими ризиками: підручник. Київ: Знання, 2023. 598 с.
64. Погасій С. О. Інвестиційний та фінансовий менеджмент в умовах підвищеного ризику (в прикладах і завданнях): посіб. Харків, 2023. 337 с.
65. Податковий кодекс України зі змінами. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.10.2024).
66. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: навч посіб. 6-е вид. Київ: КНЕУ, 2022. 621 с.
67. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» № 91 від 26.04.2000р. Із змінами та доповненнями Міністерства фінансів URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 18.10.2024).
68. Правик Ю. М. Інвестиційний менеджмент: навч. Посіб. Київ: Знання, 2022. 431 с.
69. Пуцентейло П. Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. *Науково-інформаційний вісник*. Івано-Франківськ, 2022. Вип. 31. С. 23.
70. Рижанкова О. І. Теоретико-методичні аспекти щодо удосконалення сутності категорії «фінансові ресурси підприємства». *Управління бізнес-процесами підприємств у контексті індустрії 4.0*: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. пам'яті почесного проф. ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН

України Миколи Григоровича Чумаченка, м. Тернопіль, 11 жовтня 2024 р. Тернопіль, 2024.

71. Рогач С. С. Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*, 2022 №55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-4> (дата звернення: 30.10.2024)

72. Рогоза М.Є. Скляр А.А. Система інформаційного забезпечення стратегічного управління і його вплив на невизначеність середовища господарювання. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Дніпро, 2024. Вип. 206. С. 641-650.

73. Романенко О. Р. Фінанси підприємств. Київ: ЦНЛ, 2023. 212 с.

74. Румик, І., Плетенецька, С., Царенок, О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах воєнного стану. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2023. № 4, С. 9–19. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2023-72-9-19>

75. Сириченко Н.С. Економічна сутність і класифікація інвестицій в умовах глобальних трансформацій. *Науковий вісник*. Мукачево, 2021. Вип. 2 (4). Частина 1. С. 263-269.

76. Скоробагатова В.В. Методика економічного аналізу фінансових інвестицій. *Економіка: реалії часу*, 2023. № 3 (8). С. 112-118.

77. Сук Л. К. Фінансовий облік: навчальний посібник Київ: Знання, 2022. 629 с.

78. Сухонос О. М. Особливості управління власним капіталом підприємства: *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Економічні науки*, 2023. № 20. 411 с.

79. Тігова Г.М. Аналіз фінансової звітності промислового підприємства Київ: Центр учбової літератури, 2022. 268 с.

80. Турило А. М., Турило А. А. Цінність людини і людський капітал-фундаментальні чинники фінансово-економічного розвитку суб'єктів господарювання: навч. посіб. Кривий Ріг: Видавець Роман Козлов, 2022. 140 с.

81. Хомош Ю.С. Вовк Ю.Я. Значення інформаційного забезпечення в управлінні інноваційною діяльністю підприємств: *Науковий вісник НЛТУ України*. 2022. Вип. 22. С.322-328

82. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2021. 540 с.

83. Шелковникова О.В. Управлінська інформаційна система підприємства: наукові праці. *Економічні науки*. Кропивницький, 2023. Вип. 48. С. 56.

84. Юрій С.І. Фінанси : навч. посіб. Тернопіль : Карт-Бланш, 2022. 357 с.

85. Яришко С. Я. Теоретичні аспекти аналізу інвестиційних проєктів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 5. С. 12.

86. Khalatur S., Pavlova H., Vasilieva L., Karamushka D., Danileviča A. Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, № 9(4), 2022. С. 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (дата звернення: 30.10.2024)

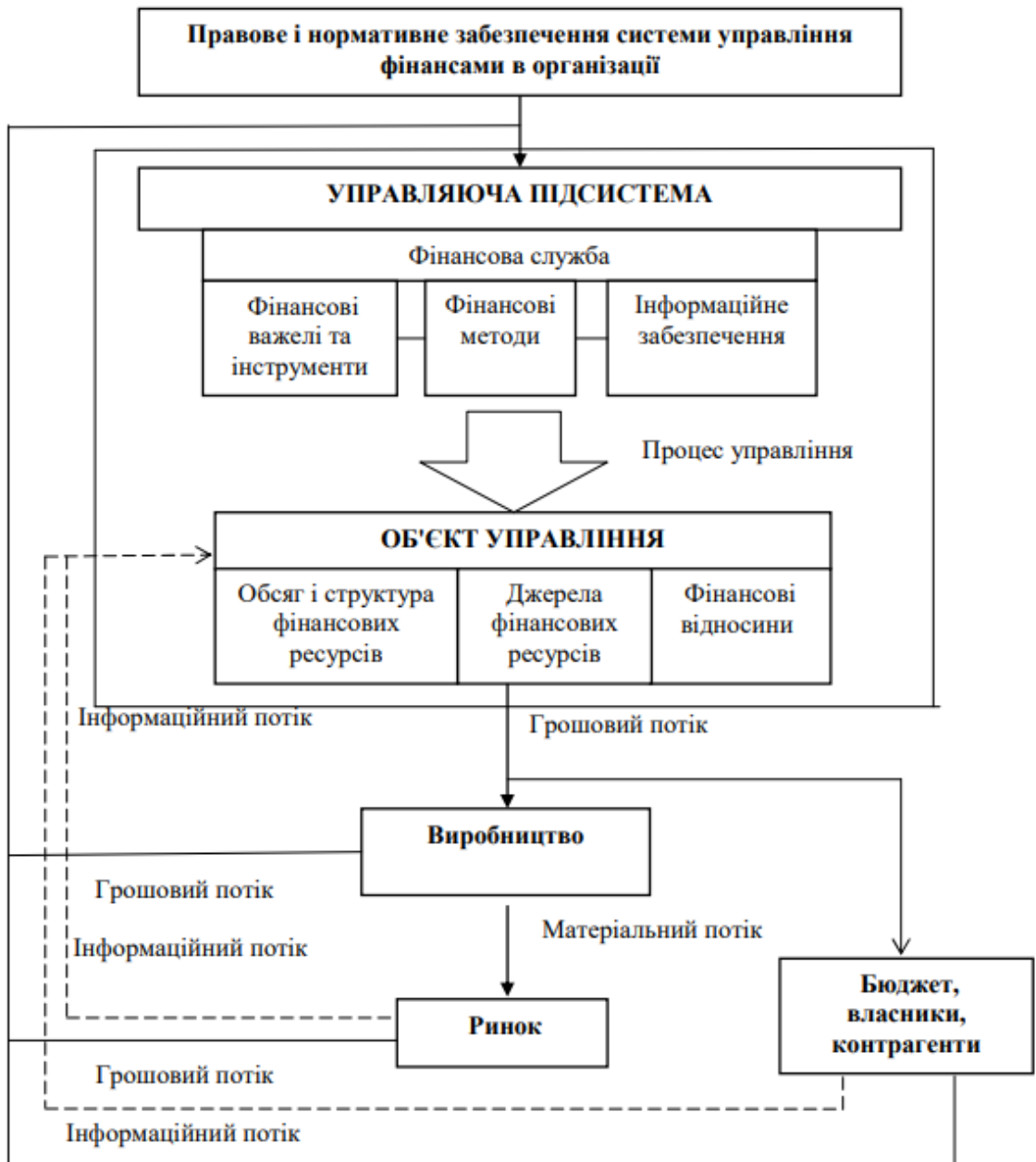
ДОДАТКИ

Додаток А

Порядок формування фінансових ресурсів підприємства

Функціональна модель системи управління фінансовими ресурсами підприємства

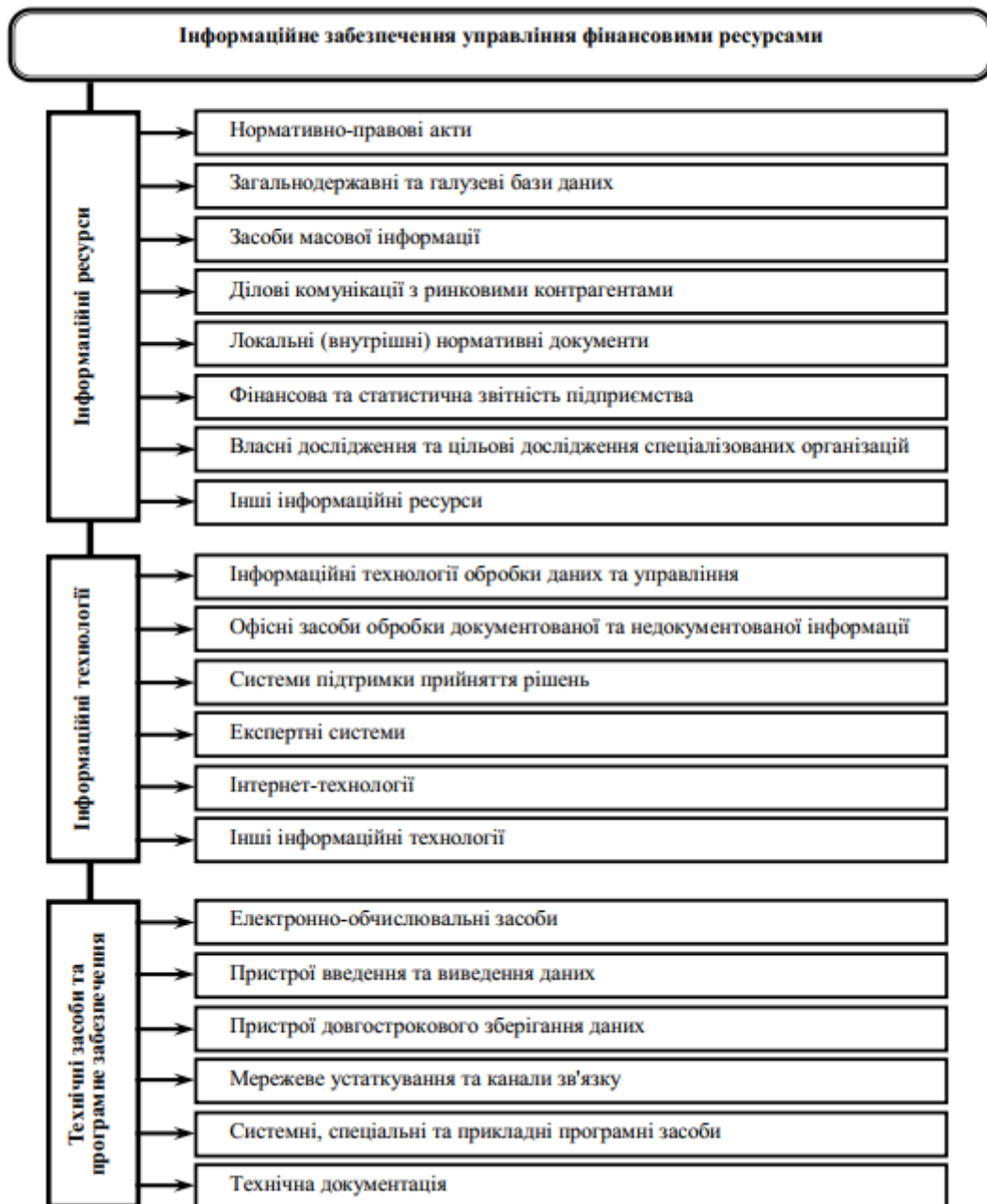
Показники оцінки ефективності інвестицій за рекомендацій UNIDO

Показник / умовне позначення	Зміст	Формула розрахунку	Допустиме нормативне значення
Період окупності (payback period)/ PB	визначається як період, необхідний для повернення початкових іноземних інвестицій шляхом накопичення чистих реальних грошових потоків, отриманих за міжнародним проектом.	$\frac{A_0}{S} \quad (2.6)$	0
Дисконтований період окупності (discounted payback period)/ DPB	передбачає визначення терміну, впродовж якого чиста теперішня вартість (NPV) перетворюється з негативної (від'ємної) на позитивну (додатну).	$\sum_{t=0}^n \frac{S}{(1+i)^t} \geq A_0 \quad (2.7)$	-
Середня ставка прибутковості (average rate of return)/ ARR	дорівнює відношенню середньої величини річних майбутніх чистих прибутків від міжнародних інвестицій до половини суми початкових (первинних) інвестицій.	$ARR = \frac{1}{n} \times \frac{\sum_{t=1}^n S_t}{\frac{A_0}{2}} \times 100\% \quad (2.8)$	Більше необхідної ставки
Чиста теперішня вартість (net present value)/ NPV	це різниця між сумою теперішніх вартостей грошових потоків від міжнародних інвестицій в кожен період часу і теперішньою вартістю самих міжнародних інвестицій.	$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+k)^t} - A_0 \quad (2.9)$	> 0
Індекс рентабельності (profitability index)/ PI	це відношення теперішньої вартості грошових надходжень від міжнародного проекту після оподаткування до теперішньої вартості міжнародних інвестицій.	$PI = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+k)^t}}{\sum_{t=0}^n \frac{A_t}{(1+k)^t}} \quad (2.10)$	> 1
Внутрішня норма доходності (internal rate of return) / IRR	це ставка, що досягається в разі, коли теперішня вартість майбутніх грошових потоків від міжнародних інвестицій після оподаткування дорівнює теперішній вартості власне міжнародних інвестицій.	$\sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{A_t}{(1+r)^t} = 0 \quad (2.11)$	-
Кінцева вартість міжнародного проекту	це вартість, яка акумулюється до кінця періоду функціонування міжнародного проекту, якщо	$TV = \sum_{t=0}^n S_t \times (1+i)^{n-t} \quad (2.12)$	> 0

(terminal value)/ TV	його грошові надходження були реінвестовані для отримання певної норми прибутковості (доходності) в період між надходженням грошових потоків від міжнародних інвестицій і кінцевим терміном існування міжнародного проекту.		
----------------------	---	--	--

де A_0 – теперішня вартість первинних інвестицій у міжнародний проект;
 S_t – грошовий потік у період t ; k – необхідна ставка прибутковості міжнародних інвестицій; t – період часу; i – ставка реінвестування; $r = IRR$ – внутрішня норма доходності; n – тривалість міжнародного інноваційного проекту.

Інформаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємств

Фінансова звітність ПАТ «АМКР», тис. грн

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1000	338643	380563	348344	105935	95807
первісна вартість	1001	629746	697391	741110	742072	715693
накопичена амортизація	1002	291103	316828	392766	636137	619886
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12553995	5924460	7891253	3875963	6765595
Основні засоби:	1010	47757468	51996100	51945454	18996729	18468194
первісна вартість	1011	107199484	118481756	122510787	125500198	128437676
знос	1012	59442016	66485656	70565333	106503469	109969482
Інвестиційна нерухомість:	1015	12679	2635	2395	715	681
первісна вартість	1016	59186	7638	7638	7128	7500
знос	1017	46507	5003	5243	6413	6819
Усього за розділом I	1095	60662785	58303758	60187446	22979342	25330277
II. Оборотні активи				14495239	14021719	10842192
Запаси	1100	9948534	743127	7998966	6416427	5788371
Виробничі запаси	1101	4142053	3426006	4277458	6893670	3700672
Незавершене виробництво	1102	4342095	2833168	2218815	711622	1353149
Готова продукція	1103	1464386	1178953			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	22080986	19143229	25804212	7486969	6071880
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				277089	157981	383028
за виданими авансами	1130	153253	253113	3328865	6515960	3137632
з бюджетом	1135	3195554	1935478			
у тому числі з податку на прибуток	1136	332855				
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	337117	306075	221747	241050	246524
Поточні фінансові інвестиції	1160	1429				
Гроші та їх еквіваленти	1165	1005218	867691	1374859	954053	523938

Готівка	1166	14	6			
Рахунки в банках	1167	1005204	867685	1374858	954053	523938
Витрати майбутніх періодів	1170			4061		
Інші оборотні активи	1190	159545	102085	107457	325687	496247
Усього за розділом II	1195	36881636	30045798	45613529	29703419	21701441
Баланс	1300	97544421	88349556	10580975	52682761	47031718
Пасив	Код рядка					
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3859533	3859533	3859533	3859533	3859533
Додатковий капітал	1410	26813859	26321103	26387986	27058029	26672914
Емісійний дохід	1411					
Накопичені курсові різниці	1412	26813859	26321103	26387986	27058029	26672914
Резервний капітал	1415	578930	578930	578930	578930	578930
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	29378818	30119720	45725551	-3283553	-15094583
Усього за розділом I	1495	60631140	60879286	76552000	28212939	16016794
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	3133782	2365594	2204257		
Пенсійні зобов'язання	1505	2183668	2846473	2602636	1820270	2119824
Довгострокові кредити банків	1510	3047624	2327942	982015	2475694	2272107
Інші довгострокові зобов'язання	1515	372022	497962	305481	265115	205383
Довгострокові забезпечення	1520	1404404	1566615	1264851	1485275	1801248
Усього за розділом II	1595	10141500	9604586	7359240	6046354	6398562
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
за довгостроковими зобов'язаннями		2209245	2581278	2603932	2536382	6412711
за товари, роботи, послуги	1615	9998745	8196186	13934490	9152068	9339115
за розрахунками з бюджетом	1620	136815	596609	527343	68286	181931
за у тому числі з податку на прибуток	1621		353940	260035		89281
за розрахунками зі страхування	1625	156758	165625	187189	185274	181456
за розрахунками з оплати праці	1630	738520	780690	893734	849775	856814
за одержаними авансами	1635	329240	486261	941219	837036	1251274

за розрахунками з учасниками	1640	10765807				
із внутрішніх розрахунків	1645					
за страховою діяльністю	1650					
Поточні забезпечення	1660	7786	8257	12356	8115	
Доходи майбутніх періодів	1665					
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670					
Інші поточні зобов'язання	1690	2428865	505078	2789472	4786532	6393061
Усього за розділом III	1695	26771781	17865684	21889735	18423468	24616362
Баланс	1900	97544421	88349556	105800975	52682761	47031718

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ						
Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	62409226	63496684	109303155	43818410	41848635
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	63503128	58845530	74561304	55829721	50635909
Валовий: прибуток	2090	-1093902	4651154	34741851		
Валовий: збиток	2095				12011311	8787274
Інші операційні доходи	2120	1021585	324998	521083	596185	429403
Адміністративні витрати	2130	2567827	2159849	3511390	1805121	1679688
Витрати на збут	2150	63169	48092	109339	42846	33255
Інші операційні витрати	2180	47025	701915	605870	797304	190963
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-2750338	2066296	31036335		
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195				14060397	10261777
Інші фінансові доходи	2220	572180	22373	195131	25141	48123
Фінансові витрати	2250	525124	1240995	542670	1155305	1508095
Втрати від участі в капіталі	2255					
Інші витрати	2270				36169884	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-2703282	847674	30688796		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295				51360445	11721749
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-438050	106772	-5472728	2351341	-89281
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305					
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-2265232	740902	25216068		

Чистий фінансовий результат: збиток	2355				49009104	11811030
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ						
Матеріальні затрати	2500	45621975	37699727	58260579	39816604	34485128
Витрати на оплату праці	2505	4505589	4625350	5041382	4445356	3587893
Відрахування на соціальні заходи	2510	971834	1006207	1091328	953909	746877
Амортизація	2515	7326812	7740263	7095202	6172806	3611313
Інші операційні витрати	2520	7817879	9172536	11060877	8408249	7568379
Разом	2550	66244089	60244083	82549368	59796924	49999590

Додаток Е

Аналіз фінансових ресурсів підприємства в залежності від характеру походження, тис. грн

№ з/п	Назва показника	2019	2020	2021	2022	2023
1	Власний капітал	60631140	60879286	76552000	28212939	16016794
2	Позиковий капітал, з нього:	36913281	27470270	29248975	24469822	31014924
2.1	Довгостроковий	10141500	9604586	7359240	6046354	6398562
2.2	Поточний	26771781	17865684	21889735	18423468	24616362
	Усього фінансових ресурсів	97544421	88349556	105800975	52682761	47031718

№ з/п	Назва показника	Абс. відх., тис. грн.				Відносне відх., %			
		2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2023-2022
1	Власний капітал	248146	15672714	-48339061	-12196145	0,41%	26%	-63%	-43%
2	Позиковий капітал, з нього:	-9443011	1778705	-4779153	6545102	-26%	6%	-16%	27%
2.1	Довгостроковий	-536914	-2245346	-1312886	352208	-5%	-23%	-18%	6%
2.2	Поточний	-8906097	4024051	-3466267	6192894	-33%	23%	-16%	34%
	Усього фінансових ресурсів	-9 194 865	17451419	-53118214	-5651043	-9%	20%	-50%	-11%

Для розрахунку параметрів регресії побудуємо розрахункову таблицю (табл. 1), де x – розмір власного капіталу у млрд. грн., y – розмір чистого прибутку / збитку у млрд. грн.

Таблиця 1

x	y	x^2	y^2	$x \cdot y$
60.63	-2.27	3675.9969	5.1529	-137.6301
60.88	0.74	3706.3744	0.5476	45.0512
76.55	25.22	5859.9025	636.0484	1930.591
28.21	-49.01	795.8041	2401.9801	-1382.5721
16.02	-11.81	256.6404	139.4761	-189.1962
242.29	-37.13	14294.7183	3183.2051	266.2438

Для наших даних система рівнянь має вигляд

$$5a + 242.29 \cdot b = -37.13 \quad (1)$$

$$242.29 \cdot a + 14294.718 \cdot b = 266.244 \quad (2)$$

Помножимо рівняння (1) системи на $(-48,458)$, отримаємо систему, яку розв'яжемо алгебраїчним додаванням:

$$-242,29a - 11740,889 b = 1799,246$$

$$242,29 \cdot a + 14294,718 \cdot b = 266,244$$

Отримуємо:

$$2553,829 \cdot b = 2065,489$$

$$\text{Де } b = 0,8088$$

Тепер знайдемо коефіцієнт "а" з рівняння (1):

$$5a + 242,29 \cdot b = -37,13$$

$$5a + 242,29 \cdot 0,8088 = -37,13$$

$$5a = -233,09$$

$$a = -46,6179$$

Отримуємо емпіричні коефіцієнти регресії: $b = 0,8088$, $a = -46,6179$

Рівняння регресії (емпіричне рівняння регресії):

$$y = 0,8088 x - 46,6179$$

Емпіричні коефіцієнти регресії a і b є лише оцінками теоретичних коефіцієнтів β_i , а саме рівняння відображає лише загальну тенденцію в поведінці розглянутих змінних.

1. Параметри рівняння регресії.

Середні показники вибірки.

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n} = \frac{242.29}{5} = 48.458$$

$$\bar{y} = \frac{\sum y_i}{n} = \frac{-37.13}{5} = -7.426$$

$$\overline{xy} = \frac{\sum x_i y_i}{n} = \frac{266.24}{5} = 53.249$$

Вибіркові дисперсії:

$$S(x)^2 = \frac{\sum_{i=1}^n x_i^2}{n} - \bar{x}^2 = \frac{14294.718}{5} - 48.458^2 = 510.77$$

$$S(y)^2 = \frac{\sum_{i=1}^n y_i^2}{n} - \bar{y}^2 = \frac{3183.21}{5} - 7.426^2 = 581.5$$

Стандартне відхилення

$$S(x) = \sqrt{S^2(x)} = \sqrt{510.77} = 22.6$$

$$S(y) = \sqrt{S^2(y)} = \sqrt{581.5} = 24.114$$

Коефіцієнт кореляції b можна знайти за формулою, не розв'язуючи систему безпосередньо:

$$b = \frac{\bar{x} \cdot \bar{y} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{S^2(x)} = \frac{53.249 - 48.458 \cdot (-7.426)}{510.77} = 0.8088$$

$$a = -7.426 - 0.8088 \cdot 48.458 = -46.6179$$

1.1. Коефіцієнт кореляції.

Коваріація.

$$\text{cov}(x,y) = 53,249 - 48,458 \cdot -7,426 = 413,1$$

Обчислимо тісноту відносин. Таким показником є вибірковий лінійний коефіцієнт кореляції, який розраховується за формулою:

$$r_{xy} = \frac{\bar{x} \cdot \bar{y} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{S(x) \cdot S(y)} = \frac{53.249 - 48.458 \cdot -7.426}{22.6 \cdot 24.114} = 0.758$$

Лінійний коефіцієнт кореляції приймає значення від -1 до $+1$.

Асоціації між ознаками можуть бути слабкими і сильними (близькими). Їх критерії оцінюються за шкалою Чеддока:

$0,1 < r_{xy} < 0,3$: слабкий;

$0,3 < R_{xy} < 0,5$: помірний;

$0,5 < r_{xy} < 0,7$: помітний;

$0,7 < r_{xy} < 0,9$: високий;

$0,9 < r_{xy} < 1$: дуже високий;

У нашому прикладі зв'язок між ознакою Y і фактором X висока і пряма.

Крім того, коефіцієнт лінійної парної кореляції може бути визначений через коефіцієнт регресії b :

$$r_{x,y} = b \cdot \frac{S(x)}{S(y)} = 0.809 \cdot \frac{22.6}{24.114} = 0.758$$

2.1. Значимість коефіцієнта кореляції.

Висуваються гіпотези:

$H_0: r_{xy} = 0$, лінійна залежність між змінними відсутня;

$H_1: r_{xy} \neq 0$, між змінними існує лінійна залежність;

Для перевірки нульової гіпотези загального коефіцієнта кореляції нормальної двовимірної випадкової величини, що дорівнює нулю, на рівні значущості α з конкуруючою гіпотезою $H_1 \neq 0$ необхідно обчислити спостережуване значення критерію (значення випадкової похибки)

$$t_{nabl} = r_{xy} \cdot \frac{\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r_{xy}^2}}$$

і знайти критичну точку $t_{\text{крит}}$ з таблиці Стьюдента критичних точок розподілу, з заданого рівня значущості α і числа ступенів свободи $k = n - 2$ двостороння критична зона. Якщо $t_{\text{набл}} < t_{\text{крит}}$, немає підстав відкидати нульову гіпотезу. Якщо $|t_{\text{набл}}| > t_{\text{крит}}$, нульова гіпотеза відкидається.

$$t_{\text{набл}} = 0.758 \cdot \frac{\sqrt{3}}{\sqrt{1 - 0.758^2}} = 2.013$$

За таблицею Стьюдента з рівнем значущості $\alpha=0,05$ і ступенями свободи $k=3$ знаходимо $t_{\text{крит}}=4,177$, де $m = 1$ - число пояснювальних змінних.

Якщо $|t_{\text{набл}}| > t_{\text{критично}}$, то отримане значення коефіцієнта кореляції визнається значущим (нульова гіпотеза про те, що коефіцієнт кореляції дорівнює нулю, відкидається).

Оскільки $|t_{\text{набл}}| < t_{\text{крит}}$ ми приймаємо гіпотезу про те, що коефіцієнт кореляції дорівнює 0. Іншими словами, коефіцієнт кореляції статистично незначущий.

При парній лінійній регресії $t^{2r} = t2b$, і тоді перевірка гіпотез про значимість коефіцієнтів регресії і кореляції еквівалентна перевірці гіпотези про значущість рівняння лінійної регресії.

2.2. Інтервальна оцінка коефіцієнта кореляції (довірчого інтервалу).

$$\left(r - t_{\text{крит}} \sqrt{\frac{1 - r^2}{n - 2}}; r + t_{\text{крит}} \sqrt{\frac{1 - r^2}{n - 2}} \right)$$

Довірчий інтервал для коефіцієнта кореляції.

$$\left(0.758 - 4.177 \sqrt{\frac{1 - 0.758^2}{5 - 2}}; 0.758 + 4.177 \sqrt{\frac{1 - 0.758^2}{5 - 2}} \right)$$

$r \in (-0,815; 1)$

1.2. Рівняння регресії (оцінка рівняння регресії).

Рівняння лінійної регресії має вигляд $y = 0,809 * x - 46,618$

Коефіцієнтам рівняння лінійної регресії можна надати економічний сенс.

Коефіцієнт регресії $b = 0,809$ показує середню зміну ефективного показника (в одиницях виміру y) при збільшенні або зменшенні значення коефіцієнта x на одиницю його вимірювання. В даному прикладі при збільшенні на 1 одиницю y збільшується в середньому на 0,809.

Коефіцієнт $a = -46,618$ формально показує прогнозований рівень y , але тільки в тому випадку, якщо $x=0$ близький до вибірових значень.

Але якщо $x=0$ далеке від значень вибірки x , то буквально тлумачення може призвести до неправильних результатів, і навіть якщо лінія регресії досить точно описує значення спостережуваної вибірки, немає гарантії, що це також станеться при екстраполяції вліво або вправо.

Підставляючи відповідні значення x в рівняння регресії, можна визначити вирівняні (прогнозовані) значення ефективного показника $y(x)$ для кожного спостереження.

Зв'язок між y і x визначає знак коефіцієнта регресії b (якщо > 0 - пряма залежність, в іншому випадку - обернена залежність). У нашому прикладі зв'язок прямий.

1.3. Коефіцієнт еластичності.

Коефіцієнти регресії не повинні використовуватися для безпосередньої оцінки впливу факторів на ознаку продуктивності, якщо існує різниця між одиницями виміру результату y і факторної характеристики x .

Для цих цілей розраховуються коефіцієнти еластичності і бета-коефіцієнти.

Середній коефіцієнт еластичності E показує, на скільки відсотків в середньому в сукупності зміниться результат y його середнього значення при зміні коефіцієнта x

на 1% від його середнього значення.

Коефіцієнт еластичності знаходять за формулою:

$$E = \frac{\partial y}{\partial x} \cdot \frac{x}{y} = b \frac{\bar{x}}{\bar{y}}$$

$$E = 0.809 \frac{48.458}{-7.426} = -5.278$$

У нашому прикладі коефіцієнт більше 1. Тому при зміні x на 1% y зміниться більш ніж на 1%. Іншими словами, x істотно впливає на y .

Бета-коефіцієнт Бета-коефіцієнт показує, на яку частину значення його стандартного відхилення зміниться значення атрибута результату в середньому при зміні атрибута фактора на значення його стандартного відхилення з фіксованим значенням інших незалежних змінних:

$$\beta_j = b_j \cdot \frac{S(x)}{S(y)} = 0.809 \cdot \frac{22.6}{24.114} = 0.758$$

Тобто збільшення x на величину стандартного відхилення S_x призведе до збільшення середнього значення y на 75,8% від стандартного відхилення S_y .

1.4. Похибка апроксимації.

Оцінимо якість рівняння регресії за допомогою похибки абсолютної апроксимації. Середня похибка апроксимації - це середнє відхилення обчислюваних значень від фактичних:

$$\bar{A} = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{|y_i - y_x|}{y_i}}{n} \cdot 100\% = \frac{1.495}{5} \cdot 100\% = -29.9\%$$

Похибка апроксимації в межах 5%-7% свідчить про вдалий підбір рівняння регресії до вихідних даних.

В середньому розрахункові значення відхиляються від фактичних значень на -29,9%. Так як похибка становить менше 7%, це рівняння можна використовувати в якості регресії.

1.5. Емпірична кореляція.

Емпірична кореляційна залежність розраховується для всіх форм відносин і використовується для вимірювання близькості відносин. Вона варіюється в межах [0; 1].

$$\eta = \sqrt{\frac{\sum (\bar{y} - y_x)^2}{\sum (y_i - \bar{y})^2}}$$

$$\eta = \sqrt{\frac{1670.529}{2907.48}} = 0.758$$

Індекс кореляції.

Для лінійної регресії індекс кореляції дорівнює коефіцієнту кореляції $r_{xy} = 0,758$. Отримане значення вказує на те, що коефіцієнт x має значний вплив на y . Для будь-якої форми зв'язку тісність зв'язку визначається за допомогою **коефіцієнта множинної кореляції**:

$$R = \sqrt{1 - \frac{\sum (y_i - y_x)^2}{\sum (y_i - \bar{y})^2}}$$

Цей коефіцієнт є універсальним, оскільки відображає тісність зв'язку і точність моделі, а також може використовуватися для будь-якої форми зв'язку між змінними. При побудові односторонньої кореляційної моделі коефіцієнт множинної кореляції дорівнює коефіцієнту парної кореляції r_{xy} .

На відміну від лінійного коефіцієнта кореляції, він характеризує тісноту нелінійної залежності і не характеризує її напрямком. Вона варіюється в межах $[0; 1]$.

Теоретична кореляційна залежність для лінійної залежності дорівнює коефіцієнту кореляції r_{xy} .

1.6. Коефіцієнт детермінації.

Квадрат (кратного) коефіцієнта кореляції називається коефіцієнтом детермінації, який показує частку варіації результуючої ознаки, що пояснюється варіацією факторної ознаки.

Найчастіше при тлумаченні коефіцієнта детермінації його виражають у відсотках. $R^2 = 0,7582 = 0,5746$, тобто в 57,46% випадків зміни x призводять до зміни y . Іншими словами, точність вибору рівняння регресії середня. Решта 42,54% змін Y пояснюються не врахованими в моделі факторами (а також помилками специфікації). Для оцінки якості параметрів регресії побудуємо розрахункову таблицю (табл. 2)

x	y	y(x)	$(y_i - \bar{y})^2$	$(y - y(x))^2$	$\frac{ y - y_x }{y}$
60.63	-2.27	2.418	26.584	21.982	-2.065
60.88	0.74	2.621	66.684	3.537	2.541
76.55	25.22	15.294	1065.761	98.52	0.394
28.21	-49.01	-23.802	1729.229	635.433	-0.514
16.02	-11.81	-33.661	19.219	477.477	-1.85
242.29	-37.13	-37.13	2907.478	1236.949	-1.495

2. Оцінка параметрів рівняння регресії.

2.3. Аналіз точності визначення оцінок коефіцієнтів регресії.

Незмщеною оцінкою дисперсії збурень є величина:

$$S^2 = \frac{\sum (y_i - y_x)^2}{n - 1}$$

$$S^2 = \frac{1236.949}{3} = 412.316$$

$S^2 = 412,316$ - незрозуміла дисперсія або дисперсія помилки регресії (міра розкиду залежної змінної навколо лінії регресії).

$$S = \sqrt{S^2} = \sqrt{412.316} = 20.31$$

$S = 20,31$ - стандартна похибка оцінки.

Стандартна похибка регресії розглядається як міра розкиду спостережних даних з модельованих значень. Чим менше значення стандартної похибки регресії, тим вище якість моделі.

S_a – стандартне відхилення випадкової величини a .

$$S_a = S \cdot \frac{\sqrt{\sum x^2}}{nS(x)}$$

$$S_a = 20.31 \cdot \frac{\sqrt{14294.72}}{5 \cdot 22.6} = 21.484$$

S_b – стандартне відхилення випадкової величини b .

$$S_b = \frac{S}{\sqrt{n} \cdot S(x)}$$

$$S_b = \frac{20.31}{\sqrt{5} \cdot 22.6} = 0.402$$

Дисперсійний аналіз.

При аналізі якості регресійної моделі використовується теорема про розкладання дисперсії, згідно з якою сумарну дисперсію результуючої ознаки можна розкласти на дві складові – пояснювану і непояснену рівнянням дисперсійної регресії.

Завдання дисперсійного аналізу полягає в аналізі дисперсії залежної змінної:

Джерело варіацій	Сума квадратів	Кількість ступенів свободи	Розсіювання до 1 ступеня свободи	F-Тест
Модель (пояснення)	1670.529	1	1670.529	4.052
Залишковий	1236.95	3	412.32	1
Підсумок	2907.48	5-1		

Якісні показники рівняння регресії.

Індекс	Значення
Коефіцієнт детермінації	0.5746
Середній коефіцієнт еластичності	-5.278
Середня похибка апроксимації	-29.9

СЕРТИФІКАТ

учасника

Ольга РИЖАНКОВА

брала участь в XII Всеукраїнській науково-практичній конференції
«УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ІНДУСТРІЇ 4.0» пам'яті почесного
професора Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя,
академіка НАН України Миколи Григоровича Чумаченка

(12 годин - 0,4 кредиту ECTS)

Голова організаційного комітету
завідувач кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
д.е.н., доцент

Роман ШЕРСТЮК

Сертифікат
2680

11 жовтня 2024 року
Тернопіль, Україна

ДИПЛОМ

І-го ступеня

(другий (магістерський) рівень вищої освіти)

нагороджується

переможць XII-го конкурсу наукових робіт молодих науковців та студентів

«Наука та інновації – ключ у майбутнє молоді» пам'яті почесного професора

Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, академіка НАН України Миколи

Григоровича **ЧУМАЧЕНКА**

Ольга РИЖАНКОВА

(Криворізький національний університет, науковий керівник д.е.н., професор Анатолій ТУРИЛО)

за наукову роботу

«Удосконалення сутності поняття «фінансові ресурси» як важливий аспект інноваційного менеджменту підприємства»

Голова конкурсної комісії

завідувач кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг

Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

д.е.н., доцент

Роман ШЕРСТЮК

11 жовтня 2024 року, Тернопіль, Україна

Криворізький національний університет

Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

ВІДГУК

на кваліфікаційну (магістерську) роботу
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

- Здобувача Ритасевичова Олена Ігорівна
- Тема кваліфікаційної роботи: Удосконалення управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання
- Обсяг роботи: 49 с., 14 табл., 14 рис., 7 додатків.
1. Актуальність теми: Вирішення даного питання здійснює фінансовий аспект підприємства
2. Відповідність змісту роботи вибраній темі та ступінь її розкриття: Зміст роботи відповідає вибраній темі
3. Характеристика рівня теоретичної підготовки, вмінь і навичок здобувача: Теоретична підготовка комплексного рівня
4. Оцінка самостійності виконання випускної роботи: Високий рівень самостійності
5. Дисциплінованість здобувача в роботі, відвідування ним запланованих консультацій та виконання рекомендацій керівника: Високого рівня
6. Позитивні сторони роботи, її практичне значення, наявність елементів новизни: 1. Аналітичність роботи.
2. Наявність наукової частини: без ННУ за темою роботи
7. Недоліки і зауваження по роботі: В роботі потрібно було б представити систему управління фінансами суб'єкта господарювання у структурованому вигляді (м.р. 3.2)
8. Загальні висновки по роботі: робота рекомендується до захисту
- Рекомендована оцінка роботи: « Відм. 92А »
- Науковий керівник А.М. Дубин "10" 12 2024 р.
підпис посада, прізвище, ініціали

Криворізький національний університет

Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Здобувача Гурсанкової Олени Григорівни
Тема кваліфікаційної роботи: Удосконалення управ-
ління фінансовими ресурсами суб'єкта господарю-
вання
Обсяг роботи 49 с., 14 табл., 14 рис., 26 додатків.

1. Актуальність теми: Ефективне управління фінансовими ресурсами
забезпечує фінансову стійкість суб'єкта господарювання

2. Відповідність змісту роботи вибраній темі та ступінь її
розкриття: Зміст роботи розкриває сутність
вибраної теми

3. Позитивні сторони роботи, її практичне значення, наявність елементів
новизни: проведено всебічний аналіз управління
фінансовими ресурсами ПАТ «АМКР», запропоновано
заходи щодо його удосконалення

4. Недоліки і зауваження по роботі: суттєвих недоліків робота
не містить, однак не достатньо обґрунтовано
прогнози показників в третьому розділі

5. Загальні висновки по роботі :

В цілому робота відповідає вимогам та
рекомендується до захисту

Рекомендована оцінка роботи: «Відмінно/92/А»

Рецензент Олександр доц. Камуєв Ю.Б. 11 " 12 " 2024 р.
підпис посада, прізвище, ініціали